

До відома

воім членам Р. Н. Союзу і цілій українській суспільності.

На підставі ухвали ХІІ Головної Конвенції в Cleveland, О. Руський Н. Союз вступив в члени Славянського Імміграційного Товариства (Slavonic Immigrant Society) в Нью Йорку. Всі чл. о. Александер Улицький, греко-кат. парох з Jersey City, N. J. зістав іменованим одним з директорів сего Товариства, а до загального Комітету війшли пп. Дм. Капітула і Т. Лабовський. Крім того один з наших Русинів працює постійно в бюрі згаданого Товариства.

В виду того просимо усіх родимців відносити ся від тепер у всіх справах, тикаючих ся наших емігрантів, на слідує адресу: Slavonic Immigrant Society, 436 West 23-d Street, New York City. До Товариства можна писати в язиці руським, польським, словацьким, або в яким небудь славянським. На всі питання відповідає ся відворотню поштою, а всі поручені справи поладжує ся совісно і точно, ніколи бачили інтересованих одиниць.

В члени сего Товариства можуть, а навіть повинні вступати так поодинокі особи славянського походження як і цілі братства чи товариства. Поодинокі платять річно \$5.00, а братство або товариство \$10.00 річної вкладки. Кождий член має право відносити ся до Товариства з яким небудь порученням чи орудкою, або за якоюнебудь порадою дотично прибуваючих з краю чи відлідаючих з поворотом емігрантів, а Товариство поладжує всі поручення своїх членів повністю безплатно. Чи спроваджує хто з краю свою родину, чи приятелів або знайомих, — не потребує трудити ся лично аж до Нью Йорку і гайти собі дорогий час та тратити гроші на подорож. Він напише пару слів до Товариства, а воно зробить вже за него уся роботу і доставить йому прибуваючого емігранта аж на місце призначення.

Наші Союзівці не повинні забувати, які права мають вони від цього дня до Славянського Імміграційного Товариства в Нью Йорку. Вони ж ухвалили платити зі своїх кас до сего Товариства річно по \$500.00, а за ці гроші кождий член нашої організації має право домагатися від Товариства належної поради і обслуги. Один наш директор і двох виділових подбають за кождий раз, щоб справедливі домагання наших Союзівців були респектовані і щоби нікому не діяла ся ніяка кривда.

Від тепер кождий член Р. Н. Союзу, маючи намір спроводити кого небудь зі старого краю, повинен подати йому заздалегідь точну адресу Славянського Імміграційного Товариства (в англійським язиці) і наказати його в листі, щоб не видавав ся в руки ніякого иншого агента, а лише того, що виходить по емігрантів в рамени Слав. Ім. Товариства. Секретар Слав. Ім. Товариства, п. А. В. Куколь має на Ellis Island (касель-гарді — як наші люди кажуть) велике послання і всі емігрантні урядники дуже його респектують. Теперішній еміграційний комісар дуже

собі остра людина, а прецінь не годен знайти в поступованю Слав. Ім. Товариства, репрезентованого п. Куколем, ніякої, хочби найменшої скази. Се вже хіба найліпша запорака, що наші прибуваючі емігранти будуть обслужені совісно й щиро, що не мати-муть при висіданю з корабля ніякої журі і що прибудуть на місце призначення без ніяких клопотів.

Не треба думати, що Слав. Ім. Товариство, се якась чужа для нас інституція. Ні, вона наша! хоч нерівна, але наша, бо ми вкладаємо там свої гроші і маємо у ній своїх трохи заступників та ще й одного постійного урядника. Не забувайтеж, родимці, за се одинокі еміграційне товариство, до котрого ми маємо свої, запоручені статуту права і користайте з тих прав в цілій повні. Нехай від тепер ані один свідомий Русин не удає ся до чужих, часто навіть ворожих нам еміграційних товариств та їх агентів! Нехай кождий удає ся зі всіма еміграційними справами там, де вложив свої гроші і де його не опущають, не зідруть до сорочки, не насміють ся з нього, але обслужать совісно й щиро, як рідного брата-славянину!

Всі наші старокрасві часописи, а особливо всі ті руські товариства, що займають ся еміграцією Русинів до Злучених Держав Пів. Америки, просимо уклібно звернути на отсе повідомлене свою ласкаву увагу і зробити усьо можливе, щоб еміграційну струю наших переселенців звернути до згаданого Славянського Імміграційного Товариства, на адресу: Slavonic Immigrant Society, 436 West 23-d Street, New York, N. Y.

Д. КАПІТУЛА, гол. през. Р. Н. Союзу
А. ШАРПОНЬ, гол. кас. Р. Н. Союзу
С. ЯДЛОВСЬКИЙ, гол. фін. секр. Р. Н. С.
Т. ЛАБОВСЬКИЙ, гол. рек. секр. Р. Н. С.

ВІСТІ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

„Рідна Школа“.

Сучасне духове і політичне життя Русинів в Галичині пливе якимсь прискореним, горячковим темпом. Тим чинником, що так захоплює всіх Русинів, без ріжниць на погляди і партії, запалює їх уми і будить в них далекосяглі надії, є справа „Рідної Школи“.

В цілій Галичині лунає тепер могучий клич: „В рідній школі наша будучність!“, якого відгомін розходить ся далеко поза її границі, доходить до всіх закутків землі, де живуть Русини, у котрих бє руське серце і живе надія в воскресенє нашої самостійної Рус-України.

Щоби зрозуміти силу і значінє тої великої ідеї, яка містить ся в тім кличі, треба розібрати відносини, серед яких вона зродилась таї її генетичний розвій аж до теперішньої її сили і могутності. За часів нашої політичної самостійності стан нашого шкільництва був світлий. Стан сей зовсім підупав з упадком тої самостійності, з якою в парі йшла утрата національної школи і заступленє її чужородною. Утрата національної школи була найважливішою причиною упадку національного життя в українських землях, була причиною теперішнього застрашуєчого великого числа неграмотних між нашим народом,

взагалі була причиною теперішніх злиднів і нужди нашого народу.

Теперішні політичні умовини життя галицьких Русинів є того рода, що існуючі державні школи, хоч вони є удержувані коштом руського народу, однак приносять тому народови замість користі, велику шкоду. Від часу як усьо державне шкільництво захопили в свої руки наші сусіди, Поляки, опанувавши цілу Раду Шкільну Краєву, зробили вони школу ередством агітаційним для своїх політичних цілей, котрі, як звісно, стремлять до того, щоби всі галицькі Русини небагом почули ся Поляками. І хоч ім їх пляни не зовсім удають ся, то все таки, маючи всі школи в своїх руках, вводять в них свою русиноїдну політику, затроюють молоді серця нашої молодіжї і так викривляють характери молодого покоління.

Очевидно проти того мусіла повстати і повстала реакція зі сторони Русинів і так дійшло до того, що нині вся ворожнеча між обома народами в найострішій формі виступає якраз на полі шкільництва.

Петеримість і зверхній шовінізм зі сторони Поляків доходить до того, що напу дівтору катують польські учителі за те лиш, що вона не хоче молити ся по польськи.

Численні процеси в новійших часах на ту тему, а вкінці недавний факт, що скоїв ся в Жулинї, Стрийського повіта, де учитель Поляк, Грайс, на смерть закатавав руську дитину за те лиш, що не хотіла молити ся по польськи, вказує, як неможливими стали відносини між обома народами.

Однак в міру того, як положенє Русинів на полі шкільництва ставало неможливим, почали у них родити ся думки про самооборону, а на думки ті навели Русинів самі Поляки своїми ударами, виміреними проти них.

З одної сторони утруднювали в нечуваній спосіб доступ до всяких шкіл, котрі захопили в свої руки, головню до шкіл народних і виділових по містах та до польських державних шкіл середніх, а з другої сторони не допускали до заснованя руських державних шкіл. Тоді у Русинів повстала велика думка: організувати власним коштом свої національні школи. Між народом поніс ся великий клич: „В рідній школі наша будучність!“, котрий відразу одушевив і пірвав цілий нарід за собою. Нині понятє „Рідна Школа“ є найдорожшим ідеалом для кождого свідомого Русина.

Першим вислідом того одушевлення була приватна гімназія в Рогатинї, відтак в Яворові, Городенці, Копичинцях, Збаражї і реальна гімназія в Буську. Все те повстало протягом трох літ, а теперішній їх стан як найкращий, як отсе викаже табличка.

Місцевість	Клас	Відділ	Учеників	Учениць
1 Рогатин	4	9	333(2)*	26
2 Яворів	3	4	170	(2)
3 Копичинці	3	3	99	—
4 Городенка	2	2	65	7
5 Збараж	1	1	43	2
6 Буськ	1	2	62	14
Разом	14	21	832(2)	49(2)

*) Числа в скобках се приватних.

У всіх тих гімназіях побирає ся усього 885 учеників, в тім 51 дівчат, а

науку уділяє 43 професорів і учителів. Сі так великі успіхи трілітньої праці могли дійсно одушевити загаль Русинів до „Рідної Школи“. Всі зрозуміли, що лише вихованє цілого покоління в щиро патріотичнім дусі може нас зробити відпорними на всі замахы польонізації нашого народу, може нас наскрізь перетворити, використати з нас наше рабство, нашу байдужність і оспалість, а ябудити в нас свйжу енергію і завзяте до праці над відродженєм і воскресенєм нашої вітчизни.

Клич „Рідна Школа“, як з одної сторони будить у Русинів великі надії, так з другої сторони накладає на них величезні обовязки: забезпеченє матеріальне тих шкіл.

І ту виринають на перший плян зворушаючі явища, досі у нашому житю небували. — Неграмотний селянин з Красносельц, Збаражського повіта, Іван Телевяк, записує половину свого майна, вартості 52.000 кор. на фонд „Рідної Школи“. Ті, своїми забуті, чужими переслідувані, народні учителі зобовязують ся складати на фонд „Рідної Школи“ 20—30 проц. своєї мізерної пенсії і то „так довго, доки їх не наженуть і того гіркого хліба не позбавлять“. Інші знов жертвують найдорожші памятки по своїх подругах, як: золоті ковтки, перстені, годинники і т. п., другі зрікають ся пити і курити а заощаджені гроші складають на „Рідну Школу“.

Діти відмовляють собі ласощів з нагоди свят, а заощаджені сотики дають на „Рідну Школу“. Одним словом вся лучша часть нашої суспільности належала на себе поголовний податок на „Рідну Школу“.

Однак на жаль лише часть суспільности. Загал суспільности ще зимний на всі розпучливі поклики до жертв. На 35 мільонів українського народу на свєті, або хоч бє лиш на 3 мільони Українців в Галичині досі ледви 3.000 доложило хочби сотик до фонду „Рідної Школи“. А прецінь се така благородна ціль: Нарід хоче просвіти і науки в рідній мові! Хтож міг би йому сего заборонити?

А однак забороняють йому і ніхто инший, як лиш ті непрошені опікуни руського народу — Поляки. Їх налякав великий ідейний рух нашого народу таї почали нелюдськими способами той рух сипиняти.

Однак те все не сміє спинити Русинів від раз початого діла. Крім згаданих висше шести гімназій, є у нас ще кількадесят шкіл иншого рода по всіх більших містах Галичини. Зовсім нема у нас ще шкіл торговельних і промислових. Щоби уняти ціле приватне шкільництво в певну єдину систему, завязав ся в тій цілі Красвий Шкільний Союз у Львові (при ул. Домініканській ч. 4), до якого ввійшли представителі всіх українсько-руських просвітних і економічних товариств, а на чолі Союзу стали найповажніші наші мужі, як проф. університету Мих. Грушевський, посол до союму і голова „Просвіти“ Іван Кивелюк, та головний пропагатор ідеї „Рідна Школа“ свйцєняк о. Омелян Ваньо.

„Красвий Шкільний Союз“ має за мету початковий нагляд над всіма нашими приватними школами і дбати про їх матеріальне забезпеченє. Зада-

ча ся незвичайно велика і трудна. Утриманє всіх тих шкіл коштує річно сотки тисяч корон. А преліминар бюджету на слідуєчий рік виказує видатки лише на самі гімназії в висоті 183.720 кор. А коли додати до сего видатки на утриманє всіх прочих приватних шкіл таї кошти удержаня ноних шкіл, які в слідуєчій році поветати мусять, то отсе бачить наша суспільність, які обовязки тяжать на її честі.

А дотеперішні жертви є так малі, що навіть в приближеню не в силі покрити біжучих видатків. Однак галицькі Русини не тратять надії. Вони вірять, що там, де розходить ся о наше національне „бути або не бути“, там відозве ся голос розврати і потіхї та матеріальна поміч зі всіх країн, де живе українсько-руський нарід.

Вони сподіють ся, що і їх брати з Нового Світа, Америки, Канади і Бразилії поспішать їм з помічю, бо і їм певно залежать на тім, хто буде паном тої землі, де їх предки свої кости зложили.

Всі жертви на фонд „Рідної Школи“ належать слати на таку адресу: Тов. „Двістер“, ч. шалничої книжки 6.800. — Львів, ул. Руська 20.

І. Цюкан.

ЖЕРТВИ НА СТРАЙКЕРІВ В ВЕСТ-МОРЕЛАНД КАНТІ. ПА.

В числі 8. „Свобода“ оголошено загальну квоту \$75.37
Від. 140 Р. Н. С. в Youngstown, O. 5.00
„ 137 „ Lackawanna, Pa. 10.00
„ 207 „ Jeannette, Pa. 10.00
„ 222 „ Mahanoy City, Pa. 10.00
„ 113 „ New Florence, Pa.
звернув назад вислану йому запомогу, оголошену в 8-ім ч. „Свободи“ 3.45

Дмитро Демянович з Waterbury, Conn. зібрав на хрестинах у Ніколая Томашика отсі датки: Д. Демянович \$1.00; по 50 цнт.: Л. Кантор, Д. Собчак, Д. Жидяк, А. Гудак, А. Поппє і М. Павелчак; по 25 цнт.: М. Фельо, Гр. Бланар і Л. Канчак; Настя Соленька 20 цнт.; Т. Турчик 10 цнт. — Разом 5.05

Загальна квота \$118.37

В імені страйкуючих складає воім пп. Жертводателям щирє опасибі!

Д. Капітула,
Предс. Р. Н. Союзу.

E 35

ПОЗІР РОДИМЦІ!

ПРОСИМО НАШИХ П. Т. ЧИТАЧІВ ЗВЕРНУТИ СВОЮ ЛАСКАВУ УВАГУ НА ПРОГРАМУ ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ ВЕЧЕРНИЦЬ В НЬЮ ЙОРКУ, ЯКА МІСТИТЬ СЯ НА 5-ШІ СТОРІНІ ОТСЕГО ЧИСЛА „СВОБОДИ“.

ЕВГЕНІЙ ГРЕБІНКА.

ЧАЙКОВСЬКИЙ

Роман з козацької старшини.

В російського перекладі
К. СЕНОФОНІ КЛИМОВИЧ.

(Конець)

IX.

„Добре, добре! Ну до тавця,
до тавця, кобзарю!“
Т. Шевченко.

Грому, грому хлопці! — кричав Запорожець, шалено витанцювуючи посеред святилища звязаного козака.

Музика греміла, стогнала; здавалось, труби готові були розлетітися від лютих звуків, кітли й бубни попукали від сильних ударів; пнішні інструменти не було й чути. А Запорожець кричав: „Грому, грому! собачі діти!“ Микита розгуляв ся і кривавим бистрим вихром по комах, то махнувши в гору руками, виростав червоним стовпом під стелею, то зовсім і ляском розстелався по землі, мов полум'я, гонене з гори вітром. Навкруги танцюри товпили ся гарненькі личенка дівчат, сині жупани Гетьманців, і зелені кунтуші Запорозького товариства.

— Давно-б так танцювали, коли-б слухали, Гадюку! — сказав Гадюка до Касяна, що стояв біля нього, — і він сам було-б танцював-би.

— Хто? — спитав Касян.

— Звісно, покійний полковник! Дупа в мене не наворачалась до Герцяка. Я довідався де-що від прохожого кобзаря з Польщі і став було обгородкою розказувати полковникови, та ти прийшов і перешкодив.

— От що! Чому-ж ти йому просто не сказав?

— Не такий був покійник: в нього коли бувало хочеш, щоб слав, так кажи: не спи — а він навмисне ляже, щоб показати характерство. Така упряма душа була! Я вже став було йому говорити околицю, та не вдало ся доказати. Так і змер, не дослухавши... Шкода! Тряхнемо, Касяне, старинаю?

— Тряхнемо!

І оба, вискочивши із товпи до Микити, зачали виписувати погамі чудернацькі викрутаси.

Третій день уже тягнув ся бенкет у Пирятині, — такий бенкет, якого й діди не тямали, і внуки описати не бачили, а ми тим більш не побачимо. Третій день уже бенкетували в пирятинського сотника Чайковського нечувани гості Запорожці з своїм кошовим Зборовським. Шуму, крику, веселощам кінця не було. То на помалюваних конях їздили по городу всілякі машкари, хто Жидом, хто Циганом, хто Німцем; деякі, навіть не боячись гріха, перебаривалися за чорта, цілого чорта, справжнього чорта, і з хвостом, і з рогами; то вишпівши на базар, Запорожці влязали по шию в бочки з дегтем і показували, як душі грішників кіняться у пеклі, а після вискочивши, скрізь мокрі, кидали ся в порох, в пісок і качалися по землі, потішаючи народ.

— Та відкля набрало ся в вас сього народу? — спитав заохий Прилучанин свого побратима Пирятинця.

— Хіба ти не знаєш, що син нашого покійного протопопа жив на Січі, оженив ся з дочкою лубенського полковника і став багатий? Тут ціла історія. На тім тяжкі тратили Жид Герцка: він їм багато ляха набрав, а тобі після розказу. А як нашого сотника вибрав в Лубни полковником, на місце докільного Івана, то ми й зробили Чайковського своїм сотником. А тут прийшли гості, старі приятелі Чайковського з Січі, і заварили кашу. Віриш, братику, жінки третій день не варять обідати: все дивлять ся на ті давниці! добре, що хоч у сотника на дворі всього доволі, їж, пий і танцюй, коли забажаєш. Чи не хочеш ти перекусити? Ходімо!

— Хто відказуєть ся від хліба-соли?

— Славне снідане! — говорив Пирятинець до свого побратима, нахикаючи за обі чоки печену баранину.

— Наш сотник багат, та ще недавно купив собі землю в Домантові над Дніпром, знаєш... те саме місце, де він до Запорожців пристав.

— Купив?

— Купив. Ех, шкода, що тепер не літо! Воно хоч і не холодно, другої Параски (14 жовтня), та все уже осінь; пани сидять у комнатах: бачиш, ніжненькі, — а то-б ти пробачив стільки панства, що коли-б кожний снів ся одної ночі по разу, то руки змучилися би від хрестів... Тут і лубенський полковник, і сотник, і осаули, і хорунжі і всяке панство...

Тут розскочилися двері з панського дому: вискочив Микита а за ним купа Запорожців і музик, і всі сьпіваючи й гуляючи, пустилися до пивниці Чайковського. В мінуту викотили кілька десятків бочок і барилек з наливками й медами, і внесли до дому.

— Комедію замийляють Запорожці, — говорили одні.

— Побачимо, що з того вийде? — говорили другі йж народом, що стояв товпою на широкій подвір'ю.

Запорожці внесли бочки в комнати, заперли двері, і громи згодом дав ся чути стук молотів, потім дзвеняючи вилетіли вікна а в слід за ними посипалися на народ обручі, дна і гонтини з розбитих бочок, а в слід за гонтини показало ся в вікні лице Микити і сказало голосно до народу.

— Люде добрі! хочете знати, чому говорять ся: „п'яному море по коліна?“

— Хочемо! — одвічав народ, — як не хотіть?

— Так подивіть ся сюди, в вікно.

Хто не гляне в вікно, тільки в долоні сплесе. Запорожці забили в святилища двері, випустили з бочок настою та ходять по коліна в коштовних напоях, і нахилилися, пють їх, як коні воду...

„Але всякому весілю буває кінець“ — сказав мабуть якийсь великий філософ, так і бенкетам Чайковського прийшов кінець. Побувши тиждень, коштовний зібрав ся їхати.

Був чистий сьвіжий осінній ранок, коли Запорожці, випивши по чарці на дорогу по другий на конях, виїхали за город. Олексій з жінкою й старшини випроводжав їх. З пів версти від города, в степу, стояв курган; на кургані горів великий огонь і товпилися люде.

Кошовий батьку! — сказав Чайковський з коміною повагою, підїжджаючи до Зборовського, — на кургані видко людей, купую стоять: мабуть чи не Татаре або Турки, позволь язика дістати.

— З Богом, братику, — одвічав кошовий.

— Зимівник, батьку, — одвічав Чайковський, вертаючись від кургана, — зимівник старого Касяна, мабуть тут і Січ недалеко. Просить хазяїн до хати.

— Добре, ваші голови! — кричав кошовий підїжджаючи до кургана.

— Ваші голови, ваші голови! — одвічали Касян і козаки, приймаючи гостей.

Тут споруджена була на скору руту походна кухня. Сіли снідати, зачали пити здоров'я і кошового і Чайковського, і старшин і навіть усіх козаків по черзі, знову прийшли музики, пішли танці — і аж перед вечером виїхали в похід Запорожці. Ярмо горіли їх вишпівані червоні жупани, зливаючись з горизонтом в промінні заходячого сонця. Чайковський з жінкою тужно гляді за ними... І от вже тільки червоною смугою мелькали вони на далекому степу; нараз щось відлучилося від них, росло, зближалось і коло кургана станув Микита.

— Чого тобі треба, Микито? Здоро, Микито! — сказав Чайковський.

— Я думала, що й до смерті не побачу тебе, Микито! — радісно кликнула жінка Чайковського.

— Діло є.

— Яке діло?

Ходіть сюди! важне діло, тайне діло. Окрім вас, нікому сказати не можна.

— Ну, що? — спитав Чайковський, відійшовши з жінкою кроків зо сто від кургана.

— Нічого. Я здурив кошового, сказав, що забув тут свою лопатку, та й вернувся.

— За чим?

— От бачите... Добре, що ви відійшли від кургана, нас ніхто не почує — там Касян, старий характерник, там і другі козаки... ще-б сьміялись стали яздо мною. Бачите... жаль мені покидати вас, добрі люде, їй Богу, жаль. Як виїхали в степ, так бупім камінь пролігнув а, тяжко стало. в очах туман розстелів ся; ще відїжджаючи від вас, бачив на носі чорта, а то й чорта не видко стало... а тут підо мною кінь спотикнувся: кепська прикмета, незабаром смерті доведеть ся — подумав я, — здурив кошового і вернує ся. Тепер прощайте! Прощайте, братці! обійміть мене! Бачите, я плачу, нікому обіймати мене, їй Богу, нікому. Прощайте! От так! спасибі!

Микита махнув рукою, нахилив ся над сідлом, і поїхав з виду...

Е П І Л О Г.

182*-го року, далеко за Кавказом, коло перської границі, літне полуденне сонце гаряче пекло тіскову рівнину. На рівнині стояло біле містечко із солдатських наметів: там обозував — їй піхотний полк. Ні хмари на небі, ні вітру на рівнині, а сонце спекою так і обдає жовті околиці. В обозі тишина, давня тишина; де-не-де ходить, наче маятник, вартовий, а як-би не те, то можна би подумати, що вміє народ в обозі і нема живої душі. На боці стояв одинокий наміт — не наміт старшини, непоказний наміт, простий, звичайний; коло входу до нього сидів молодий чоловік, в пестрих шараварах, в солдатській фуражці, і тихо плакав, схиливши ся головою майже до колін.

— Івасю! Івасю! — дав ся чути слабкий голос з намета.

— Зараз, пане! — одвічав скочивши на ноги молодий чоловік, і кьзино втер слюзи.

— Івасю! Я мабуть виздоровію! правда, виздоровію? — говорив до входячого чоловіка молодий офіцер.

— Виздоровієте, пане! я се давно казав.

— Ні, Івасю, джума не така хвороба; ніхто ще від неї не виздоровів... А мені здавало ся тепер, що я дома, в Пирятині; на небі станули хмари, дощик іде, такий холоденький! Вода з дахового жолоба леть ся на камінь... Памятаєш камінь, що лежить перед рундуком?

— Памятаю, пане.

— Леть ся вода, сьвіжа вода, а бризки так і летять кругом, і до мене хтось шепче: „Наший ся сеї води, ти виздоровієш: джума боїть ся сеї води.“ Дай мені хоч каплю, Івасю!

Івась приніс води.

— Погана, тепла вода! — сказав офіцер: — дай мені тої води... Певне мені прийдесть ся умерти... Памятай, Івасю, після моєї смерті, коли вернеш ся в Пирятин, напий ся води з жолоба... Іди, принеси мені сьвіжої води.

Івась приніс нищої води, але вже не застав свого пана: умер послідний потімок Олексія Чайковського.

В газетах було напечатано: „Виключаєть ся із списків умерший прапорчик — го піхотного полку, Сосонт Чайковський.“

Ще дїтваком навіщав я пирятинську замкову церкву, ще й тепер дуже добре памятаю її старожитні давні малювані. Під іконами вєоди були військові клейноди: булави, бунчук, пірначі, стріли і списи; дубові стїни були нарізані всілякими написами; кожда ікона мала свою прикметну історію. Тоді стояв ще цілковитий дїм Чайковських, дивної архітектури, з високим дахом, з вузькими вікнами; перед рундуком лежав великий жорновий камінь. Певне давно лежав він там: вода, що падала з даху, вимивала на нїм глибокі ями. За домом ріс великий тинистий сад (тепер на сьому місці, здаєть ся, пірожа пуста вулиця); перед домом, мов луго, розстелєть ся зелене подвірє, з нарізаними дубовими воротами, що виходили на вулицю.

В послідню турецьку кампанію (1828 року) сей заступлений дїм і подвірє знов було оживились: в домі голосно говорили а ще голосніше сьміялись. Козаки в синих катанках, в шапках з червоними верхами хедили по двору; коло коновязя (такої дивни, до котрої в обої привязують коней) все стояло кілька десятків коней: тут була кватіра капітана-ісправника.

В травню 1841-го року я відїжджав до Пирятини. Мій повозник був дивний чоловік. З бритою бородою, з довгими запорожськими вусами, обстрижений гладко, по жовпирськи, в лівому усї у нього встав великий мусейський ободок, фанфаронська прикмета многих удалих ефрейторів; при широченних козацьких шараварах він був одягнений в московський армяк (світ), носив московську червону сорочку з скісним ковніром, а на голові мав найбєзгарнійший на сьвітї капелюх, з високою вузькою головою, перевязаною на половині покрімкою з синього перкалю; на покрімці можна було прочитати слова: *И в а н а Л а п т ь в а в м о с к в е*; за покрімкою понатикало багато лавяних пер, — словом, капелюх, який на Україні носять московські купці, що торгують скотиною. Добрі коні, не у гнів московським ямщикам, бистро мчали ся; але повозник неперестанно махав над ними батогами, примовляючи: „Ой ви, соколки! матери ваші ляхи! гай, діти! З горки на горку, дасть барина в од ку!“ Потім засьпівав пісню:

Ой на горі на зеленій
Доріжка лежала;
Туди наша сударина
Некрут виряджала...

В лїво від дороги, за Удаєм, ходили хмари та часами гремів грім. Нараз, наче вистріл, розляг ся удар в стороні від Пирятини і підняв ся стовпом густий дим. Повозник встав з кїзла і перехрестившись, сказав:

— Їй же Богу, замкова церква горить! — і затяв коні.

Ми були щіть верст від города, і гнали хутко; та як приїхали, застали тільки самі розвалені церкви. „Грім розбив нашу церкву?“ сумно говорили люде. Кілька старушок непотїшно плакали над димлящими ся розвалинами церкви, в котрій хрестились і вичинались їх предки, самі вони хрещені й вчнчані, і молили ся до пізньої старости. Між тим хмари розійшлись, легкі дощик скропив город, приплескав пил, оживив сади і сонце весело гляділо на землю.

Перемінюючи коней, я поїхав далше не почотвим трактом; під горою при самім вїзді, в лїво, зеленів великий пустир; на нїм поріс високий бурян і кропива, і жовтіли купи розвалин, — а ледь пізнав в сьому пустирі колишній дїм і подвірє Чайковського! Сліпий кобзар, сидів на дорозі коло самого пустиря, сьпівав сумоватим голосом:

На Чорному Морі, на білому камені
Ясенький сокіл жалібно квітить.

[проклявляє,

Смутно себе мас, на Чорнес Морє

[поглядає,

Що на Чорному Морі не добре ся

[починає!...

Кобзар не догадувався, як до речі, як на місці була його старожитня дума, але він сьпівав її з чувством; голос його дрікав, струни дрікали, замирали в диссонансах, котрі мало-по-малу переходили в складний акорд, жалібний, нарікаючий, страдальничий! А люде йшли біля нього, не звертаючи уваги ні на старика, ні на пісню...

Малий Гуцулик.

Звинно, як дика коза, спинав ся він на стрімку гору, що виросла понад шумлячим Черемошем. Його струнка стату в короткім китирі, широкім брилі і легоньких лїчаках лїш маяла по вузькій стежнї. Там низом під горою котїть срібний Черемош свої зимні філі, а лучі вечірного сонця золотом стяжкою підгають по колдбаючим ся плесї. Малий Гуцулик жваво ступав вперед, в шкїрянім чересї гарно вирізуванні топорєць. За ним іде товариство, зложено з двох старших панів і панї, молодого панича, двох панночек і хлопця лїт десяти. Се гості, що приїхали з міста, побачити гори, налюбавт ся красою карпатської природи. Данило їх проводирем. Мовчки ступають усі; дорога важка для панських нїг, звичайних ходити по рівних мєських хідниках. Врядгоди приставляють відотхнуті і поглатїти в низ. Ах! як то глибоко! аж в голові крутїть ся! оден схиблений крок, і смерть жде тебе в зимних водах Черемоша. Лїш Данило, син тих гір, мов і не чує утомлєня.

На малий рівнинї в половинї гори здержують ся, щоби відпочити. Пани розпускають парасолї, панї виймають закуски з копчиків. Данило сїдає осторонь від них на широкім камєні, що повис над роззявленою доброю. Сидить неначе на конї і вимахує топірєм. Пани розмавляють між собою. Гуцулик розумє їх, хоч вони й не по руськи говорять.

— Ту мабуть — каже старший з панів — мав скривати ся славний опришок. Добув, що то довгий час був пострахом Косєвщини. Гуцули оповїдають, буди в сїй горі ховав він свої скарби, добути рабунком. У них він героєм.

— Гарні в них герої! — засьміяв ся злбно молодий панич о тонкій шїї і блїдїм лиця. Та вони вєї мають вигляд опришків, і я не відважив би ся хоч би з отсим малим пускатись сюди сам ночно.

— Ах! ті Русини справді нї історїї, нї лїтератури не мають! — зашпїчала нїжна панночка, глумливо підносячи губи. — Такі опришки, як Добуш — такі варвари, як козаки — се їх багатирі, а такий хлоп. Шевченко, у них найбїльший поет. Куди їм рівняти ся з нами! Мп маємо цілі легїони славних вождїв, що проливали кров за відродженє вїтчизни, сотки ще славнїйших писателїв і других артистїв, що добули собі сьвітлову славу.

— Я помітила — відозвала ся старша панї — що ті Гуцули дуже лакомі на гроші. Ось вчєра за кілька склянок молодца там в долині казала собі якась жінка добре заплатити.

— О! вони здирають нас, де мажуть! — перебив панич — а ще як знають, що мушиш заплатити, бо нїде нічого не дістанеш, хоч тинь. А були ви коли в їх хатах? Бруд по коліна, нікуди й ступити. Сєго не доводилось менї бачити між нашим простим народом!

— Що ти рївнаєш сїх до наших! — з негодованєм заклїкала знов панна. — Се звичайно ще дикий, зовсїм некультурний нарід і таким через своє лїнївство по вік остане.

Данило сидить осторонь і слухає. Його густі брови грізно здвигають ся над темними очима, губи затискають ся до крові, а рука шораз завьїгїйше вимахує топірєм. В його серці накипає жаль до сїх ось людей, що прийшли на його рїдну землю зневажаючи її синїв. Він глядїть на дївчину і знов у прощастє.

— Таке слабе, а таке лихе на язик — думас — одною рукою швирнув бим її там в низ, кїсточок би не позбїрала! Пек ти! — сльовує, що така гадка прийшла йому до голови — ще би маємо страшила наших людей по ночах. Оттак лишити їх ту, а самому стрїбнути в бїк до села, най шукають дороги, коли такі мудрі! Та нї! наймив ся, треба довести — сказали ж, що Гуцул зрадливий. Чи правда все воно, що сї ось на нас наговорили? — зїтхає хлопець.

— Не знаю, де менї і знати неписьменному. Коби був учив ся, то відрубав би їм не так! Но йому сердезі годї було вчити ся, коли дома нуджа, ще й татови колода в лїсї ноги поломана, змалку вже треба було на хлїб робити. Та мабуть не вєї такі дурні як він, таж з їх села вчать ся хлопці в школах гєн аж в Чер-

нівцях. Гуцули ще не вся Русь! А тої панїч, що є тепер в єгомостї, мас стільки книжок і читає з них по руськи таки людем, що аж плачуть було. Мусьтє мати і вони свої героїв, бо-ж не дармо згадують в піснях про якихсь то багатирїв; мусьтє мати, він чує се своїм придравлєним сердєнєм, що і поза ним славна подїями минувшїсть! А гроші здирала з панїв хїба стара чарівниця Каргутька, а другі беруть, як слїд. Го-ді-ж бо й свою тяжку кєрванїю давати дурно, у них і так не багато достатків, худоба сєго року вигїбла, вїсник град виїв...

Пани відпочали, встають до дальшої дороги. Встає і Данило зї свого камїного коня, веде дружину аж гєн під сам пїшиї велїтнїї гори. Він нароком нї обрав тепер що найприкрїйшї стежки по котрих сам легко і швидко мчїть ся. Та прочі не в силї його дїгнати. Вони пристають, совгають ся по дрібних камїнцях, що вкрїли збоче гори, панї і панич викрикують пискливо на кожній бїльше стрїмкій скрутинї.

— Ади! які відважні — глядїть на них з погордою Данило — знать вони лїш на язикі такі герої! Великий хлопець а боїть ся ногу поставити! І з таких то слабодухів виростають їх багатирї...

Дальша дорога стає рївнїшою. Пани починають сьпївати, но уривають задиханї, станувши на самїм шпїлї. Прегарний вид розкрив ся на синїй Черемош і ландшафт околїчних гір.

— Що за чудова країна! — чути голоси одушевлєня. З полонин понєсла ся пісня вївчаря. Чужинцї слухають в задумї тужливих звуків, лунаючих горами.

— Гарна пісня! — хвалять — лїш така сумна...

— Як наша доля — думас Данило і він гордим зором поводити довкола, немов пишає ся красою своєї землї.

— Ах! — скрикнула панночка, що стояла край дебри, де бистрий, гірський потїк шумів по камїнях. Її капелюшок упав якось в низ і котив ся по стїнах прогалїни. Та ось мїтю, відкинувши топорєць, збїгав вже Гуцулик в долину, і заки панї очулися з тревогї, стояв при них з капелюхом в руцї, неначе й нічого не було.

— Зух хлопець! спустити ся в таке пекло! — дивував ся панич, поглядаючи в яр, в котрім шумїло і клекотїло, як в справдїшній чортївській печерї.

Малий хлопча показував вїтцєви топорєць Данила.

— Містерно вироблена штука! — став старший пан обзирати вирїзки — чи то ти робив, хлопець?

— Я сам — відказав Данило — у мене дома ще два крашї. Та се простенькі вєї. Коби ви побачили, які топірцї і пістїла вирїзує старий Мардас, є на що подивити ся!

— То межі вами правдїві артисти — говорять пани — а хлопча не пусекає з рук гарної сокирки.

Стали сходити з поворотом коротшою стежкою і ось небагом опинили ся на широкїй дорїжцї, що простувала у село.

— А чи не продав би ти нам сєго топірця? — поснитав старший пан — заплатимо тобі добре — і простягав єрібний ринський Гуцуликови.

Данило мов не чув. Він глядїв просто себе. Перед ним видїло його рїдне село, сповите сьавом заходячого сонця. Шпрококрїлий орел шїбував горою понад верховїття дерев, ген-ген в долині на лїво блящав трираменний хрест деревляний церковї — з полонин звєніла протяжним гомоном гудьба трембїти. Він глибоко потягнув грудьми вечірний легот, що залїтав з Черемоша і промовив: Топорєць возьміть собі даром, покажете тим панам в мїстї, нї знають, що і Гуцули не такі дурні, як вони думають. А ось вам грошї, котрі ви дали пердше — говорив, витрєсаючи з череса єрібняки — не возьму їх від тих, що зневажають мїй нарід. Не дуже й ми лакоми на них! За молюко обдерла вас стара Каргутька, зайшла циганка, не Гуцулка. А ви, пани, знайте: бідні ми лїш і пригноблені, тому і темні, та коби нам змога вчити ся, як треба, в негоднїх перєгналі би ми вас мудрих і відважних. А тепер прощайте! ся стежка веде вже прямо в село.

Він махнув широко брилем по руцї, що витягала грошї, і заки товариство отамїло ся з дїва, шєз між кущами я-лющої поза горою; лїш чуто було, як падали потрчуванї лїчаками камїнцї, та звєніли розсипанї грошї, що котили ся на дно шпїучого потока.

Вїра Лебедава.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ
НА ПРИВАТНІ УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ
В ГАЛИЧИНІ!

Як було оголошено у „Свободі“ двома тижнями про представлення „Настоящій“, і баль в Пасаїку, так і вони відбули ся дня 21. лютого. Молода, бо ледви від 7 місяців організуюча ся пасаїцька Русь варгас того, щоби про не і її поступ написати обширніше, тим більше, що як знаю, вона будить у кожного широкого Русина цікавість і зацікавлення. Тому то зачну з самого початку по порядку, як воно було.

О 8 годині ввечері, 21. лютого, вийшла ся найбільша в Пасаїку гала руським народом по берегах Галерія була також битком заповнена. Крім Русинів гр.-кат. явили ся і то досить численно Русини з 3th St., шизматики, і 1st St., то є належачі до угорської парохії. Не бракувало там і Поляків, Словенців і Англіків. Всіх гостей можна, не пересаджуючи в „сакраментх“, числити на 800 душ. Як на Пасаїк, число не доуверена велике, а прецінь таки вірне. По короткій промові тамошнього духовного отця, окруженого співачками, зазвеніла мелодійна руська пісня „Козак відважний, дівчинонька плаче“ виведена під умілою дірегентурою тамошнього дяко-учителя, п. Стефана Ягеля. Треба було там бути і чути ся прекрасну гармонію голосів, вірне відданіє співом дівочої туги, живість тонації і тінюване голосів, аби в повній зрозумілості увесь чар сей народньої пісні.

Ціла гала з запертим віддихом і вліпленням в сцену очима здавала ся потапати в руській пісні—в її акордах. Хвиля була чаруюча і відразу опанувала глибокою. По скінченню пісні віддеклямувала Катерина Кумка Шевченкову „Тополю“. Декляматорка, мимовидимо, яка не кидає ніколи початкувочих адептів, віддала зрозумілу і в повній удачно тажку, як на початкувочий, поему. Одно хваби мож її закінчити а іменно, що голос був трохи за тихий. Але тому, що се перший раз, ніхто й не подивився ся. Наступив з черги спів мішаний хор „Баркароля“, а потім сольо „Місяцю ясний“, відспіване Христіною Шарціною в супроводі скрипки, клярнета і фортепьяна. Голос мягонький, рівний, місцями артистичний, звучав милом відголосом по галі і робив дуже сильне вражіння. Терцет, відспіваний Х. Шарціною, Катер. Кумка і В. Стримицькою, а іменно пісня: „Рече та стогне“, міг очарувати і найвибагливішого музика. Пісня: „Ой летіла горляця“, відспівана цілим хором, закінчила вокальну часть ввечеря.

Наступило представлення. Граю комедію о. Ол. Бобикевича п. н. „Настоящій“. Перша Боровичка (Павлина Квятковська) викликала своєю появою на сцені сердечний регіт. Кожному з гостей стала перед очі енергічна, статочна та заповна гадина-богачка з її всіма примхами, клопотами та „страшлінем“. Ці чоловік, заможний і статочний господар, може перший богач на все село, а до того письменний, перейшов до „твердої“ партії, знаної під назвою „кадапська партія“ і на старі літа захотів бути правдивим, „настоящим“ Русином-Москалем. Та біда, що не розумів по російськи ані в зуб. Читає „Прикарпатську Русь“, орган галицьких москвичів, але нічого з прочитаного не розуміє. То його злостять. І він злостить ся на красну, але тверду російську бесіду, злостить ся на своїх сусідів за те, що сьміють ся зі старого, кричуть на слуги, сварять на жінку, заведдав господарку. От такі то були здобутки старого капана. А Боровичка ліпшій широгі, бо німає аж 30 жінок; робить, тай жується старим своїм капаном, бо користи в гадзівстві з него жадної, а до того ще завада. Входить і Борович, тип сільського дука. Сам Борович (Ст. Селянський) був добра людина, добрий муж, тато і господар, але не тепер. Він тепер „настоящий“, твердий капан, злісний, надутий, з кацапськими газетами під пахою, не має і поняття, що робить ся в господарстві. Дійшло вже навіть до того степеня, що аж придурковатий Лесько (Д. Олійник), його паствух, сьміє ся з дурноти свого гадзі така в живі очі. Се наслідки капанщини! Грізе ся тим всім біда Боровичка, лілличі шпроги, та парикає на політику, котра робить її тільки клопотів та обернула колісь поважного чоловіка і господаря в сомара-блзана.

Ціле представлення випало як найкрасніше а героїкою цілої комедії була безперечно п. Павлина Квятковська, яка виявляла ся зі своєю ролі як найліпше. Та і про других аматорів не мож нічого вильного сказати, як лиш похвали. Всі добре грали, а між ними Лесько! Борович і Остап (Вислоцький) були зробили фурори, коби були говорили голосніше. Ашу, наречену Остапа, відіграла дуже добре Марія Ванько. По представленню, наступили танці, що пролягнули ся до 5. години рано.

А тепер пригляньмо ся ближше обачам, серед яких розіграв ся молодісцька церква с. О. Нико-

лая в Пасаїку, і пошукаймо за причинами її скорого і світлого поступу.

В Пасаїку є три руські церкви крім папівської на Van Buren St. Дві з них, то є шизматичка на третій улиці, і угорська на першій, хотай могли би гарно розвивати ся, і стати поруч других народностей, то вони мимо великої маси парохіян, живогіють, пхають біду з дня на день. Нарід руський шукає живого слова, рідної мови і своїх ідеалів — та на третій улиці неаходять того. Тут місто рідної мови, чуже від свого батькиши правдивий російсько-старославянсько-словацький „воляпик“, котрим пишусь ся благочинний батюшка що неділі перед галицькими Русинами. Так само в школі учить псаломщик дітей паламарщиною—словом, ціла третя улиця се справдішній пасаїцький „Настоящий“. Народної руської пісні там не почуєш, бо то не лишче засьпівати. Місто „Не пора москалеви і Ляхови служити“, яку то пісню сьпіває увесь руський парід, вони сьпівають „Пора — пора за ката царя жити, умирати і рублі халати“. Коли додати до того ще простацькі вирази, якими і батюшка і псаломщик кидают на руський народ, що годусь московських гайдуків своєю кербавицею, то стане ясно, що наш чоловік або дівчина, так подобиють своїх „просьвітелів“ як тернину в ноці. На першій улиці знова, та є в угорській церкві, чужа галицький чоловік все, лиш не по руськи. Там малярщина і словаччина невідкично запанувала. Рідне слово виперте і витиснене з парохіяльної канцелярії, з проповідниць, зі шкіл, і з приватного життя. І щож має тягнути до шизматички або до малярщини руського чоловіка? Погорда його рідної мови, пісні, висьміяне його святапців? Ой ні! „Не пора, не пора, москалеви і мадярови служити“ — гадас собі кождий ширний Русин. А що гадас те і робить. І тому, хотай як потішають ся і москалі і мадяри, що так зле ще з ними не єсть, як би ся здавало, все таки їх переконують факти, що галицькі Русини троха мудріші, як ім здавало ся. В молодій парохії сьв. от. Николая панує золота згода між всіма, і та згода і любов до свого рідного додає духа і підбадьорує так святапців як і кураторів і нарід до щораз енергічнішої організації своєї громади. Пани куратори дбають про свої обовязки, сьпішають на кождий поклик свого духовного отця, розвивають ся при кождій нагоді, коли ходити о яку манифестацію, бо чують в тім своє життя, свій ідеал. Дівчата не хотять лишити ся по заду кураторів і лекторів, та допомагають, чим можуть, організаторам в їх тяжкій праці. А вже про дяко-учителя, п. Стефана Ягеля, про його пиру, невтомну працю в виучуванню церковних пісень, Служби Божої, вечірні, святацькі пісень та представлення, за мало сказати, що він заслуужив ся; йому треба признати самопожертвоване народній справі. Таких учителів дай Боже кождий руський громаді! Його заслугою єсть то, що хор за короткий час, бо за 4 місяці вишколений знаменитий, і що члени хору щільно ходять на науку сьпіву. Сьпівакам належить ся рівнож похвала, бо всі, і дівчата, і хлопці, се горячі патріоти і любі діти материнської Русі. Тож і не дивно, що в тяжких обставинах і серед колод, киданих всіма під ноги молодій парохії, та наймолодша церковна організація могла написати ся перед своїми і чужими людьми так гарними успіхами агаданого дня. Се поступ, величезний поступ і запоруча надії на ліпшу нашу робітничу будучність на чужині.

Ів. Кадрич.

ДОПИСИ.

З Джерзі Сіті, Н. Дж.

Дня 24-го лютого с. р. відбуло ся заходом вельми діяльного Тов. в Джерзі Сіті, Н. Дж. „Руський Молодечий Клуб Поступовий“ Агаторське Представлення народної оперети в 3-х діях Гр. Квітки-Основапенка „Сватання на Гончарівці“.

Штука та належить до найгарніших наших народних творів і є загальнознапа, тож нема потреби о ній розводити ся. Скажу лиш кілька слів о граючих аматорах, та о деяких важливіших обставинах, заслуговуючих на згадку.

Застерігаю ся притім, що відступлю від мильного у нас звичаю: хвалити всіх і всьо без згадки на те, чи воно заслугує на похвалу чи на нагалу. Така оцінка не принесе ніколи нікому користи, та шкода лишче часу і місця на ню. Аби відкинути добре від злого, треба коначно руководити ся правдою і справедливістю.

Точно о годині 9.45 ввечері, місто о годині 8-й (світлене усправедляють прорванем електричних проводів) піднесла ся занавіс і очам зрительців представила ся в глибокій сцени чудова картина. Картина та — то діло рук напного славного артиста-маляра, п. Роздільського. Посеред буйних зелених дерев пишави ся дві наші питомі сіль-

ські хаги, пошиті соломом, а представлені так вірно, наче дивили ся на ті справжні наші сільські стріхи, під котрими ми родили ся. В віддалі, серед зелени, вносили стара церквочка свої вежі з хрестами в сірі облаки; перед нею маленький ставок. Все то таке гарне, таке мило для ока, що дивили ся, дивили і годі очей відорвати. За мною сидів якийсь чоловік з двома дітьми. „Та, що то за гавз?“ — питає хлопчина батька, показуючи пальчиком на хаги, представлені на декорації. — „То, синку, наші старокраєві стріхи; в такій і я родив ся...“ Описав звернув ся до побіч сидячого сусіда, і зітхнувши тяжко, промовив: — „О, Боже, Боже, чи подарить ся чоловікови, ще хотів раз в житю побачити своє рідне село?“... І дійсно, красне те руське село, з своїми садами та гаями, красна наша руська земля, коли наші генії бажали в ній спочити хотів по смерті. А душа генія може полюбити лишче красу.

Але вертаю до річи, бо цілюю сеї дописи є описати вище назване представлення.

Загалом беручи, грали всі дуже добре. Слідно було у аматорів велику працю над собою та переняття ся ролями. Прокопа Шкурата грав п. Микитишин без закладу, хотай місями годі йому було наслідувати пияницю, який так зжив ся з корчмом, що і пояс заставляв у арендари. — Одарку, жену Шкурата віддала п-ї А. Лабовська так натурально, що годі їй що-небудь закінчити. Але й не дивниги, бо п-ї А. Лабовська, то вишколена вже аматорка, для якої жадна ролі не є тяжкою, а передовсім роля жінки-кокетки — то її спеціальність. — Ульяну, дочку Шкуратів грала п-а М. Присташівна дуже добре, хотай за холодна була для свого любчика Олексія, за який чейже пропадала. Але вистид — то уже загальна хваба наших дівчат-аматорок, котрої треба би раз позбутися ся, бож через точне відданє любовної ролі не страптив чейже на нічим дівоча честь. А уже своїм гарним сьбівом то п-а Присташівна майже чарувала слухачів. Тай голос у неї, голос, який не повсиділа би ся і перворядна сцена, а що найважніше, що кожде слівце сьбіваної нею пісні було чути і зрозуміле, що являє ся рідкістю, бо переважно аматори віддають лишче арію а слова „проковтуть“. Не дивно проте, що багато присутних на представленню молодіци допитувало ся ближше про красавицю Ульяну. — П. П. Гаврилів віддав дуже добре тип сільського паріба, любовника Ульяні, хотай він був трохи за холодний до своєї любки, через яку хотів аж пристати в салдати, а в разі сьліби вона за него не вишла, бажав смерті від першої кульки на війні. Зате сьбів його був хороший. — Роло Канджуби віддав п. В. Костецький добре, а позаяк ролі та коротка, тож не можна о ній більше що сказати. — Стецька грав п. А. Шостак так добре, що годі собі уявити ліпшого Стецька і в правільнім театрі, — такого Стецька, що вкінці й не думас про женихане, але хоче сповняти волю батька і не добає хотьби його суджена „адохла як кобила“, а таки мусить за него вийти; такого Стецька, що грозить своєю соперникови, що селя той його задусить, то він скаже батькови, а з хусткою від Ульяні втіче в солому. П. Шостак відно працював немало над собою, бож годі віддати так добре ролі без праці. Здавалось, що то справжній актор. Злишньою була лишче кінцева сцена, коли то Стецько увійшов з неудачно перебраною дівчиною до святапців, в котрій відбувало ся сватане Ульяні з Олексієм. Того в оригіналі штуки нема, а чейже автор був би ся на такий додаток здобув може. Аматори повинні раз на все уникати пересадки і злишних додатків. — Правдивий тип служеного російського салдата (Осип Скорик) віддав п. Крицький як найліпше. Всі його рухи вказували, що він уміє на сцені поводити ся як слід. Дивно лишче, чому такий російський салдат ужив слова „коман“ і „гавз“... Таж воно американське а не російське слово. То певно привичка. — Тимоша, свата грав п. Соколовський слабше. Його ролі дуже коротенька, а пайчастіші з неї слова: „Так, таки так“, повинен був означувати маркантніше відповідними рухами.

Аби яка штука випала добре, крім аматорів, мусить потрудити ся немало і режисер, який хотів сам не грас, однак має чимало клопотів і труду. З сеї задачі вивязав ся п. Т. Яворський дуже добре. Належить ся признати так всім аматорам як і режисерови за удале відігране будь що будь тяжкої штуки, якою є „Сватання на Гончарівці“.

Що до характеристик, то треба сказати, що одинокий наш характеристизатор, п. Мих. Угряк розуміє своє діло як слід, а малі хваби, які зауважались, дасть ся при більшій увазі легко усунути.

Музика д. Смолиського з Нью Йорку виявляла ся зі своєю задачі рівнож без закладу.

Зате під зглядом фінансовим випало представлення зле, бо велика гала

(White Eagle Hall) сьвітла майже пустою, хотай представлення було достаточне оголошене. Наші патріоти та крикуни поховали ся десь по мипацях дірах і не показали ся. І чия годить ся тепер дивувати нашому пересічному робітничови, коли його проводирі так понимають народну роботу? Зі сьвященства, хотай Р. Молод. Клуб Поступовий стоїть вірно при своїй церкві і підпомагає її зі всіх сил, явив ся на представленню тільки джерзі-сітський парох, о. А. Уляцький.

На всякий случай най жалують ті, що не були, бо так гарного і так добре відграного представлення не подарить ся їм скоро почути.

А. К.

З Елизабет, Н. Дж.

Дня 5 с. м. відбуло ся заходом „Тов. М. Січинського“ просьвітне віче в Елизабет, Н. Дж. Віче отворив д. І. Урбан, покликуючи на пред. д. І. Бородайкевича, а на секр. д. В. Дідилівського і П. Криля. Перший забрав голос пред., І. Бородайкевич і пояснив присутним цілі віча. Йенями і короткими словами змалював смутну картину життя українського народу в старім краю, під польсько-шляхоцьким ярмом, де наш народ вічно борєся за свої права, що йому належать ся, де могила коло могили, а з них молодий цвіт, найкрасні сини народу. Відтак бесідник перейшов до атентату Січинського, котрий не пожалував свого молоденького життя, щоби змести з лиця землі найбільшого тирана робучих мас. По нім забрав голос д. В. Мауэр. В одно-годинній бесіді говорив він про давні часи українського народу, котрий від давнях, а давних літ веде завзяту борбу за свободу, за волю. Пятсот літ — говорив він — народ стогнав в панцизняній неволі. Пятсот літ свистала нагайка над робучим людом, котрий корив ся звірським посянкам. Пришов час, і хлоп не міг уже знести сих гнітучих кайдан. Дух революції завитав до його прибитої душі. І він встав з оружієм в руках проти тих, котрі його гнобили. І годі реакція у страсі оголосила „кучо-хвосту конституцію“, увільняючи народ від панцизняного ярма. Дальше говорив д. М. Хандога. В своїй палкій мові скритикував капіталістичну господарку в Америці, котра на кождім кроці старає ся визискати робітника, та за кровавий робітничий гріш справляє бенкети в честь своїх собак. А коли робітник вминає ся олучшу платню, його трактують поліцейськими палками. При кінці бесідник накликував нарід до науки та просьвіти. По нім забрав голос д. Попович. Він зложив щирий привіт від братів з старого краю. Описав розповідав про борбу в старім краю, про страйки, про вибори, про атентат Січинського, про смерть А. Коцка і М. Коханчика. Нарід так заслухав ся, що, здавало ся, бояв ся ворухнути ся, аби не перешкодити бесідникови в його пречудній мові. І він також при кінці своєї бесіди взявав нарід до організованя ся, та до читаня книжок. На закінченє забрав ще раз голос пред. І. Бородайкевич в справі „шкільництва, та заохочував женців до організації. По відспіванню кількох пісень нарід поволеньки розійшов ся домів.

Заряджена на вічу колекта принесла \$10.84, які то гроші призначено на українську бібліотеку в Елизабет, Н. Дж.

В. Дідилівський, секр. вічеви.

З Чикаго, Іл.

Не можна мовчати. Е 36

В 4 ч. презбітеріанського „Союза“, відомого крутія на американській Русі, появил ся брехлива допис з Філадельфії. Подібних дописів бачив я в сій шматі кілька, як ось про посьвяченє катедрі і т. п. Автор сих дописів се ніхто инший, лиш звисний філадельфійський „ворожбт“, який ворожить понайбільше молодим парубкам і дівчатам і то за дармо, або за шкляночку-дві пива... Мені не дивно, що ся людина пишусь такі теревені до презбітеріанського витирача, бож він собі ворожбт мурий на цілу губу... Але мені жалко зовсім неовіняних людей, як ось нашого Преосьв. Владика, котрого сей несовісний дописувач нападає в кождій своїй дописі. Вудучи довгий час паро-

хиянином катедральної церкви і беручи участь у всіх рухах філадельфійських Русинів, я мав доволі часу і нагоди пізнати, що наш Преосьв. Владика не є таким, за якого представляють його вороги нашої церкви і „прятелі“ нашого народу. Хтож то старає ся про всі інституції, які посьвідними часами вирости на американській Русі? Хто усуває ті шизматичькі колоди, які цареславні наганяють під ноги нашому народови? Хто любить свій обряд і свій народ більш свого власного життя? Чи може хто заперечити, що се не Він, не наш любий Єпископ? Чи не повинні ми гордити ся таким примірним Архипастиром, таким щирим народолобом? Під його покров горнім ся, а поборомо всіх ворогів святаї Русі. Шизма уже присіла, презбітеріяни від нас далеко, а такі гайдуги, як „премудрий“ філадельфійський „ворожбт“ не відіють нам нічого, бо за короткі їх руки... Ф. Н.

Поз'р! Книжка для всіх!

Високоповажани Русини-Українці в Канаді і Спол. Державах Америки!

З початком сего року завязало ся Видавництво для щорічного видаваня калєндаря для Русинів-Українців в Канаді і Спол. Державах Америки.

На рік 1912 — буде виданий калєндар „Приятель“, — літературно-економічного і інформаційного змісту. Щоби такий калєндар став для кожного корисний своїм інформаційним змістом — потреба, щоби всі Русини-Українці — так в Канаді, як і в Сп. Державах Америки — нам заінтересували ся і з кождої місцевости, де живуть Русини-Українці, прислали до Видавництва калєндаря інформації, чи довші статі, що містили-б в собі відповідь на слідуєчі питання: 1) Яке число Русинів-Українців живе в даній місцевості, колької, чи місті? 2) Як давно мешкають Русини в даній місцевості? 3) Чим займають ся? Які в них тсвариства просьвітно-економічні? (Чи є читальні, свої спілкові крамики — і як розвивають ся — сели такі суть?) 4) Скільки є бізнесових своїх людей? 5) Як услива життя взагалі і які вигляди на будуче?

Кожий інтересований, що пришле таку статю — зробить велику прислугу для загалу Русинів-Українців в новій їх вітчизні. За прислане таких інформацій Видавництво жерувати ме по одному примірникови „Приятеля“.

За літературні твори, взяті з життя Русинів-Українців в новій їх заморській вітчизні, Видавництво дає відповідну винагороду.

Речивець до надсиланя того роля матеріалів для калєндаря назначусь до дня 31. мая в.п.очно.

Хто хотів би помістити оголошенє свого бізнесу — най жадас від Видавництва калєндаря в тій справі повних інформацій.

З високом поважанєм

Видавництво калєндаря „Приятель“.

RUTHENIAN ALMANACS' PUBL. CO.
850 Main Str., Winnipeg, Man. Canada.

ЖЕРТВИ НА ПРИВАТНУ УКРАЇНСЬКУ ГІМНАЗІЮ В РОГАТИНІ.

На руки Вп. о. Володимира Сполітакевича, русько-кат. парох в Мт. Carmel, Ра. зложили отці П. Т. Доброді: по \$5.00: Гр.-кат. парохія в Мт. Carmel, Ра., Братство св. Димитрія в Мт. Carmel, Ра., Братство св. Володимира в Мт. Carmel, Ра. і Бр. сьв. Петра і Павла в Мт. Carmel, Ра. по \$3.80: Члени Братства св. Димитрія в Мт. Carmel, Ра. і члени Братства сьв. Петра і Павла в Мт. Carmel, Ра.; о. Лен. Левильський з Shenandoah, Ра. \$2.00; по \$1.00: п. Михайло Галькович, п. Тифон Хомяк, п. Юрій Гук всі — три з Мт. Carmel, Ра., о. Омелян Бартіні з Plymouth, Ра., о. Вол. Сполітакевич з Мт. Carmel, Ра., п. Теодор Хиллак з St. Clair, Ра. і п. Елєн Василєнко з Scranton, Ра.; по 50 центів: п. Сем. Жук, п. Анар. Мілю, п. Іван Голда, п. Григ. Копча, п. Роман Дибобко, п. Дмитро Корончак — всі з Мт. Carmel, Ра., о. Дмитро Хомяк з McAdoo, Ра., о. Василь Турула з Edwardsville, Ра., о. Йосиф Пелехевич з Berwick, Ра., о. Михайл Кузів з Alden Station, Ра. і п. Григорій Незнаменовський з Marion Heights, Ра.; о. Ілія Кузів з Wilkes Barre, Ра. 25 центів. — Разом \$42.35.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
184 Hudson Street, New York, N. Y.
Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.
JOSEPH STETKEWICZ, editor
184 Hudson St., New York, N. Y.

K. KIRCZOW, manager
184 Hudson St., New York, N. Y.
Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the
United States, Canada and Europe.
The only advertising medium. Rates
furnished on application.

Entered as second-class matter Decem-
ber 21, 1906, at the Post Office at
New York, N. Y. under the Act of
March 3, 1879.

„С В О Б О Д А“
часопис для руського народа в Амери-
ці і орган „Р. Н. Союзу“, виходить що-
тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців \$2.00
до старого краю на 12 місяців ... \$2.00
в Америці на 6 місяців \$1.00

Оплатувати газету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в редакційно-
ним листі, або через експресовий або
почтовий моні ордер. Моні ордер, то є
грошовий переказ, котрий дістанете від
почтара або агента на експресовім офі-
сі, пішли на нашу адресу, бо без того
ми не годні грошей дістати.

Адреса:

„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просити ся писати лишень
на одній стороні картки. Дописи, непри-
годні до друку, нищити ся, наколи з гори
не було зазначено, що жадає ся їх звороту
і не було залучено марок на зворот.

Чи слово „під“ образливе?

На отсе питане примушує нас від-
повісти ся обставина, що в нас дійсно
вважає дехто слово „під“ образою, до-
казом чого отся нотація „Ниви“ (ч. 5,
з року 1904. ст. 123): „В „Ділі“ і „Сво-
боді“ поміщена допис д-ра А. Коса, як
зв'язує доподоби на Гуцульщині. Сей по-
сол. обидливо виражає ся о священ-
никах, бо між иньшим пише: ані Жи-
дані ані попови (sic!) ані Ляхови ані
пави ніч не сталося і пр. Вираз „під“,
хотай загально уживаний між
простим народом, є буть що
будь згрідливий, бо чейже пан
„меценас“ і посол не відзиває ся до
священника, прийшовшого до его кан-
целярії за правною порадою, „чого собі
желесте, попе?“ Суть погрідливі назви-
ска на инші стани, на учителя „бел-
фер“, на адвоката подас словар Желе-
хського назву „брехунець“, „кру-
тій“ і т. д., але ніхто добре ви-
хований не уживає того згрід-
ливого назвиска загально о всіх
адвокатах ні в слові ні в
писемі!”

Аби докладно оцінити, чи в слові
„під“ є образа, треба передовсім знати,
що воно значить і звідки походить. От-
же українське „під“ походить від грець-
кого „паллас“ (сир. абба, згідно авва,
лат. раба) і уживається ся майже у всіх
європейських мовах (пор. нім. Pfaffe,
англ. pore, маляр, пар, чеське, пол.
і сер. луж. рор, серб. поп, рос. поп і
инь.). Грецьке „паллас“ уживало ся все
в добрім значінні і значило на нашу
мову: батько, татко, отець. У зв'язі з
ним стояло ще й друге слово подібне
„патар“, що крім значіння „батько“, ма-
ло ще й отсі: оснудатель, творець чо-
гось, ошкун, добродій. Від слова „па-
тер“ пішло латинське pater і ин. В по-
чатках християнства надано слово „під“
як титул усім духовним, не лише ни-
щим, але й висшим, отже й єпископам
і архієпископам. Коли описля настав
розділ у християнстві на дві церкви, схід-
ну й західну, почала повставати ріжниця
в уживанні слова „під“. У східній церк-
ві задержано на далі титул „паллас“
(під) для загально духовенства, в західній
лише для найвищого начальника цер-

кви, папи, а для загально духовенства при-
кладено другий вираз, pater. Наш вираз
„папа“ (так само звучить він у всіх
славянських мовах і малярській, в нім.
Papst) є отже пізнійшого походження як
„під“, і хоч значить у дійсності те саме,
що „під“, то уживається ся тепер виключ-
но для означення назви начальника за-
хідної католицької церкви.

Та хоч слово „паллас“—під (а в за-
хід. церкві pater) полишило ся для о-
значення духовенства в загальні, то побіч
того витворили ся ще в кожній мові й
инші вирази*), власні, національні, що
мали бути титулами духовних. В нашій
мові стали такими виразами: священ-
ник, духовник-к (-й), а на угор. Русь по-
просту: пан. Звідти титули в промовах:
отче духовний, пане превелебний (угор.
руске) і ин. Та крім того повстав іще
ряд виразів, понайбільше чужих, які
означували степені в уряді, отже: ка-
пелан, парох, декан, крпюшанин і п.
Тому що при розмові з другою особою
вийшло в звичай титулувати її ерархі-
чними степенями, титулуєть ся в нас ду-
ховних звичайно: отче парох(у), отче
крпюшанин(е), отче декан(е) і т. д.
та все додасть ся „отче“, що значить
те саме, що й під. З того не виходить
однак, щоб „під“ було образливе. У
нас ніхто не титулує лікарів: пане ліка-
р(е), нотаря: пане нотар(е), адвоката:
пане адвокат(е), літерата, журналіста,
письменника: пане журналіст(е), літе-
рат(е), письменник(у) і т. д., але через
те ті слова не мають звичайно по-
грідливого значіння. Кажу звичайно, бо
деколи можуть мати. Коли міністер або
хтось подібний йому становищем гово-
рить про когось нижшого становищем і
має погрідливу рукою та каже: він
лікар? він звичайний під? — тоді се
може бути образою для дотичної особи,
що чує сю мову (хоч розумний чоловік
такими зворотами не ображаєть ся), але
таким самим способом кожний іменник
може стати згрідливим і образливим.
Слова: Русин, Поляк, Жид і ин. не о-
бразливі, але коли я з ким сварю ся або
з мною хто і каже: ти Русине, Поля-
ку, Жиде (в значінні: сакний-такій), то
се буде образа. Та від такого посту-
пання і від такого розуміння не можна за-
асекурувати ніякого слова і навіть для
„попа“ не може бути той вишкі.

Слово „під“ — як і кожне инше —
набирає аж тоді дійсно згрідливого і
образливого значіння, коли уживемо його
в згріблїм або в здрібнїлїм (у сїм не
всє!) виді, отже: пописко, попега, по-
пуга, поппік-радикал і ин. Але те саме
дієть ся й з такими словами, як: кінь,
осел, індик і ин., лише що вони при-
ймають холодно сї образи і не реагують
на них ніколи.

У нас старують ся зробити образли-
вим слово „під“ деякі польські католи-
ки-шовіністи, які думають, що поль-
ський „ksiądz“ і ліпший і більше осві-
чений і т. д. Під польським впливом ка-
жуть себе величати „księdzami“, „pro-
boszczami“, „dziekaniami“, „kanonika-
mi“, „jęmościami“ а свої жінки
„księżowymi“, „jęmościami“ і ин.
і ті наші священники (бою ся ужити
„дони“), що самі не вміють ні самостій-
но думати, ні робити, але готове потра-
флять уже змалувати. Лише діти по-
ліськє не поробили ся доси якимось чу-
дом ні „proboszczami“, ні „dzieka-
powiczami“, ні „ksiądzami“ а поли-
пали ся „porowiczami“ та прости-
ми руськими поповичами. Але хто знає,
чи й на них не зайде яка нова титуло-
манія, коли довідають ся, який сей ти-
тул образливий і згрідливий!

Що на сході слово „під“ не згрід-
ливе, про се я мав нераз нагоду переко-
нати ся особисто в розмовах уже з угор-
ськими Русинами, далі Малярами, Ру-
мунями, Сербами, Болгарами, Греками
і Росіянами. Там скорше особа „попа“
буває нераз згрідлива, як самий вираз.
А що наш обряд у Галичині також схід-
ний, то й вираз „під“ повинен мати
східне значіння. Народ розуміє се дуже
добре, тому коли дружки по шлюбї лад-
кують:

Дякуймо попонуцьки,
Як рідному батенькови і т. д. —
певно не мають на думці ображати того,
що звичнав молодят, хоча й співвають у
його присутності.

На закінчене зверну ще увагу, що
зі словами „паллас“ і під позостає також
у зв'язі дотичний вираз „папа“, що зна-
чить хліб (лат. pappas, нім. Pappe, польс.
papra, рос. папа) та „папкати, папкати“,
що значить їсти (paprago, pappen). Так
само стоїть із ним у зв'язі неуживаний
у нас, але уживаний в Поляках вираз
„пара“ на означення батька (нім. der
Papa). Та всі ці вирази, як і попередні,
не мають у жадній мові згрідливого зна-
чіння, чому-ж наша мала би бути винї-
ком?

*) Ся стаття написана великим заслуженим галич-
ним письменником-отомаром, д. Володимир Гутик. Во-
на була напечатана в VII. книжці Літературно-На-
укового Вістника (за місяць лютого) 1904 р. (з. ст.
41—44) і згідно передрукованої її для читачів нашої
часописи. Другу статтю того самого автора п. в. „Про
раз слово „під“, напечатано в X. книжці Галич-
ного журналу (за жовтень) 1905 р. (з. ст. 47—49) пода-
но в одній з частей „Свободи“.

Просьба.

(Письмо надіслане в Галичину.)

Дорогі брати за морем!

Двадцять літ майже минає, як я за-
ложив в Америці нашу любов „Свободу“. За
кожну букву платив я своїм грошем;
сам часопис писав, сам видавав і сам
на тачках возив її до американської
друкарні, щоб видрукувати. Всею того
я не жалів, бо одна думка тільки поті-
шала мене, додавала охоти, сили, ви-
тревалости, — а іменно: що те все ро-
білось для добра народнього Американ-
ської Русь-України. Нині, коли зверта-
єсь гадкою у давно минуле, чую мо-
ральне задоволення, що мій почин, що
моя праця — хоч як дрібна і малознач-
на, видала свій плід. „Свобода“, під у-
мілою управою, та доглядом інших ре-
дакторів, розвинула ся гарно, побіль-
шила ся і з ясної програмою та плано-
вою працею — служить народнім інте-
ресам, бере ся за краєцї ідеали понево-
леного народу, сьмислово вказує: кудю
прямувати, щоб жило ся людям сво-
бідно.

Но тепер приступаю до пояснення: в
якій цілі отсе відзивавсь нині на сто-
рінках „Свободи“ до Вас, мої любі бра-
та за морем.

Я єсмь парохом в селі Пеняки, по-
віт Броди. Тут є церкву і костел з дво-
ма польськими душопастрами. Поміщи-
ком сего села є нікий Тадей Ценський,
славновісний русиніод. З ним то веду
завзяту борю. Він хоче спольшити ру-
ське село через читальню, та польську
школу. У тій школі є 150 руських дітей
а 42 латинського обряду, котрих рідною
мовою є також мова руська. Старав ся
я, щоб громадська Рада ухвалила в шко-
лі руську мову яко викладову. Но що?
— Ми ухвалили, але справа зістала по-
гребана у Шкільній Раді Красівій. Дітей
наших у тій школі бють, катують за
польський „ojczyszczasz“; зіставляють за
кару по науці в школі за те, що бідна
русська дитина не могла навчитися „k-
kowiała“. Недавно, шовініст учитель
вдарив одного хлопця так сильно в твар
— бо той не хотів говорити „ojczyszczasz“
— що хлопчина, діставши запалене моз-
ку — умер. Годі описати, годі висказати
всю нелюдськість, всі звірства, всі муки,
які терпить наша дітвора у тій школі.
Учителеві все уходить безкарно, бо йо-
го боронить поміщик Ценський. І я сам
чимало витерпів.

8 разів скаржила мене до суду жан-
дармерія: 4 рази ц. к. прокуратура;
скаржив нераз і польський вікарій —
екс-судит з учителем та учителькою о
обиду чести. Читав я великого італій-
ського поета Дантего; — читав його
„декло“ — P'Inferno; але Дантево пе-
кло в порівнянні з галицьким пеклом —
то ще справжнійший танцюристий рай!...

Дорогі Братя!
Щоб наша руська справа не пропа-
ла; щоб розбудити свідомість руського
„я“ у моїх парохіян; щоб запалити у їх
приривних серцях любов до свого рідно-
го; щоб загартувати їх духа в борбі за
свої права; щоб влити надію у їх збоділ
душі — за л о ж и в я, по тяжких пере-
понах, ч и т а л ь н ь ю „П р о с ь в і-
т и“ у своїм селі.

В тій цілі наняв я вохку, тїсну, ма-
леньку хлопську хатину. На перших за-
гальних зборах читальні — дня 23 січ-
ня 1911, вписало ся 86 членів. Що не-
ділі по вечірні сходили ся читати, роз-
правляти про наші злідні, тай радимо:
якби з них вийти. Но біда у тім, що ха-
тина мала; люде тиснуть ся, приють,
ляпка задля браку повітря гасне, і труд-
но книжку читати. А люде! ах, як радо
слухають все те, що читаєть ся, або про
що говорять ся.

Дорогі Братя!
Задумав я з весною поставити влас-
ний будинок Читальні. Но при нашій
галицькій нищєті се трудно, а навіть
майже неможливо.

Протес, Дорогі Братя, звертаю ся до
Вас всіх з сльозами на очах і з глубини
руської душі кличу: допоможіть!

Скільки ся по кілька центів! Щоб
поставити простору хатину для Читаль-
ні, треба мені 300 доларів. А
що репшта, то не буду жаліти труду —
буду ходити по селах з проповіддю і так
збирати-му вдовині лепта.

До Вас, батьки-робітники, відзива-
юсь ширим руським словом і молю: не
опустіть мене без допомоги у тім святій
народнім ділі! Я сам переконав ся, жи-
вучи між Вами, о Вашім добрім серцю, о
Вашій жертвовливості, наколи йшло
складати жертви, чи то на храм божий,
чи то на „Союз“, чи то на школу. Нераз
Ви собі і Вашим дітям з уст відіймали,
а щедро давали тяжко запрацьовані квон-
дри там, де народна справа вимагала
грошових жертв. До Вас, руські хлопці-
запорожці, звертаю ся також з тим про-
ханєм, і твердо вірую та надіюсь, що
Ваші палкі, патріотичні серця підвизуть
ся на мій жебрачий клич і поспіляють
ся пів-долариком на читальняну хату у
селі Пеняки!

Врешті, до Вас, руські дівчатонька,
до Вас, надіє і радощі американської

Русь-України, — моя сердечна просьба:
екинтесь по десять центів на мою сіль-
ську читальню! Я дуже добре знаю Ва-
ші ніжні сердечка. Не одна з Вас ці-
лий тиждень жила ся кендамп, щоб за-
ощадити гріш і батькові післати у ста-
рий край на силчене жидівських дов-
гів. Але як прийшлося дати на церкву,
то майже кожда давала по 2 або і по 5
доларів.

Накоп Господь допоможе прийти до
власної читальняної хати, то насамперед
буду завдячувати се Вам, мої дорогі бра-
та за морем. Найменша руська дитина
в селі буде невинними устами жибоніти
„Отче наш“ за здоров'я всіх жертво-
давців.

А тепер, „Свободо“ моя, ти моє ду-
хове дитя, котре я в серцю моїм зродив,
моїми клопотами і старанєм виховав,
зростає — їди, хата від хати, по амери-
канській Русі. Твоїми рядками голосно,
не вгаваючи проси, жебрай за мене! За-
чини збирати датки насамперед з Джерзі
Ситі, де ти, „Свободо“, зродила ся, де
зросла. Пригадай мене моїм кошпіним
парохіянам, а Вонц, сердечні, відклик-
нуть ся на моє проханє і не відправлять
з порожніми руками.

Прийміть, уклінно прошу моїх знако-
мих оо. духовних: Констанкевича, Дми-
трова, М. Балого, Підгорецького — тих
старих піонерів-ветеранів американської
Русі о чинне попере між своїми чесни-
ми парохіянами мої справи. Всі датки
прошу засилади до Ред. „Свободи“. Вже
наперед, сердечно дякуючи всім
жертводацям, — кличу: „Ще не вмер-
ла“!

З глубоким поважанєм

Григорій Грушка
парох Пеняк
via Броди, Галичина.

До сеї горячої і так знаменито умо-
тованої відозви не треба додавати ні-
чого. Кому відома вшехпольська нахаб-
ність супроти галицьких Русинів і важ-
ка боротьба наших народолобів з во-
рожими затїями лядських наїздників, —
сей не пожалує кількох центів на таку
гарну ціль, як побудованє власного чи-
тальняного дому у zagrożенім руським
селі. Коли зважимо, в якій великій мірі
заслужив ся о. Грушка для американ-
ської Русі у перших починах її націо-
нального життя, нам стане ясно, що хто
як хто, а оснудатель „Свободи“ і один
з перших труженників у нашій новій
вітчині — має повне право домогати ся
від нас якої-такій вдячності, тим біль-
ше, що він не бажав нічого для себе,
але для свого меншого брата. — Родимці!
Синьте ся по пару центів, а па-
рохіяни о. Грушки мати-муть свою вла-
сну читальняну хату!

Книжки надіслані до редакції.

Учитель, орган Руського ТОВА-
риства Педагогічного. Ч. 23 і 24. Львів,
20. грудня 1910. Р. XXII. Виходить 5.
і 20. н. ст. кожного місяця. Річна перед-
плата для Америки 2 долари. Гроші тре-
ба посилати на адресу: Руське Тов. Пе-
дагогічне у Львові, ул. Мохнацького, ч.
12. (зазначити на пренумерату „Учи-
тель“). — Зміст: Тан — Різдво. (Пере-
від з російського). Др. Ларіон Свенціць-
кий — Лев Николаєвич Толстой. „Б.“
— Третій міжнародний конгрес і міжна-
родна вистава для пікільної гігієни в
Парижі. (Дальше). Микола Ковальчук
— Замкненє рахунків місцевого шкіль-
ного фонду. Іван Казанський — Про
взаємне довірє між школою а сімєю. В.
Жаботинський — Питанє націоналіза-
ції школи в Росії. — З широкого сві-
та. — Переписка редакції.

Хроніка Наукового Товариства
імені Шевченка у Львові. Р. 1910. Вип.
I. Ч. 41. Справозданє за 1909 р. Львів,
1910. Ст. 68, 8-ки. Ціна 30 сот. Зміст:
Діяльність Виділу. — Діяльність секцій
і комісій. — Наукові видання. — Члени
Товариства: Почесні члени. Дійсні чле-
ни. Члени основателі. Звичайні члени.
— Члени комісій. — Заряд Товариства.
— Інституції, що обмінювали ся видан-
нями з Товариством. — Часописи, які ді-
ставала бібліотека протягом року. —
Стан бібліотеки. — Стан музею. — Ра-
хунок наукових видань. — Касове спра-
везданє.

Хроніка Наукового Товариства
імені Шевченка у Львові. Р. 1910. Вип.
II. Ч. 42. Справозданє за місяці: січень
— цвітень. Львів, 1910. Ст. 32, 8-ки.
Ціна 30 сот. Зміст: Засідання Виділу.
— Засідання секцій. (І. Франко — Батько
і донька. Олекс. Грушевський — Глу-
хів та Лебедін. С. Дієтрянський —
Національна статистика, ч. II. Макс.
Гехтер — До питання про культурно-еко-
номічну ролю землевладіння. Мих. Гру-
шевський — Шведсько-український со-
юз 1708 р. М. Шпаковський — Нова
праця про Ягайла. Мих. Лозинський і
В. Охримович — З виборчої статистики
Галичини. Ів. Кривецький — Справа по-
ділу Галичини в рр. 1846—1850. Вас.
Панейко — Рационалізм і реалізм в ро-
зумінні суспільних явищ. Мик. Залізняк
— Індустрія в південній Україні. Волод.

Дорошенко — Фінансова господарка й
економічна політика земств. Макс. Гех-
тер — Із статистики України. С. Баран
— 3 поля національної статистики га-
лицьких середніх шкіл. Мирон Кордуба
— Боротьба за польський престіл по
смерті Володислава IV. Вас. Панейко
— 3 історії й соціології національної
боротьби. Вол. Бирчак — Візантійська
церковна пісня і слово о полку Ігореві.
Ів. Франко — Студії над українським
народним піснями). — Засідання комі-
сій. — Справозданє з бібліотеки. —
Справозданє з музею. — Товариства й
інституції, що приступили до обміну ви-
даннями. — Нові видання Товариства.

Хроніка Наукового Товариства
імені Шевченка у Львові. Р. 1910. Вип.
III. Ч. 43. Справозданє за місяці: май
— серпень. Львів, 1910. Ст. 36, 8-ки.
Ціна 30 сот. Зміст: Засідання Виділу.
— Засідання секцій. (В. Липинський — А-
ріанський соймик в Киселівні на Волні
в маю 1638 р. М. Грушевський — І-
сторія України-Руси, т. VIII, вип. 1. К.
Широцький — Македонія Н. П. Конда-
кова. Вол. Радзигевич — Павлин Свен-
ціцький, огляд публіцистичної, наукової
та літературної його діяльності. Федір
Корш — До історії українського осьмі-
складового вірша). — Засідання комісій.
— Конкурсе на заломогі з фонду А. Вон-
чевського. — Справозданє з бібліотеки.
— Дезінтерати бібліотеки. — Справозда-
нє з музею. — Товариства й інституції,
що приступили до обміну виданнями. —
Нові видання Товариства.

Образковий календарь на
простий рік 1911, ім'юючий 365 днів.
Рік IV. Составил: Мих. Рабелль. Без-
платне приложеніє „Недѣли.“ Буда-
пешт. Ст. 104, 8-ки. Ціна 50 ф. Зміст:
Всемирна лѣтопись. — Календарієм.
— Толкованіє знаменъ и скороченіє. — У-
горскій королевскій домъ. — Уставный
указатель греко-каѣ. церквы на 1911-ый
годъ. — Астрономическій календарь. —
Греко-католическіє епархіи. — Часть лі-
тературна: Сь Новымъ Рокомъ! (Вірш
О. Луцкого). — Дасколько учителей і
святителей церковныхъ. — Изъ полити-
ческаго житія минувшого рока. — О.
Викторъ Кампанскій. — О. Алексій Гор-
зовъ і плетня корзинъ (копильковъ) въ
Терновѣ. — Разореніє Іерусалима. —
Лѣтательное состязаніє в Будапештѣ.
— Свиня свиное. (Вірш С. Рудансько-
го). — Улична шпаркасса. — Къ соли-
цу. — Двѣ великіє катастрофы. — На-
города за заслуги. — Ужасный потопъ
въ Южной Угорщинѣ. Початокъ Нового
Року. — Женщины въ конституціи. —
О пшучномъ тнои Суперфосфатѣ. — До-
бры пріятели. — Св. Стефанъ первый
царь угорскій. — Куреніє опиума въ Ки-
таи. — Похоронъ на морѣ. — Дачо на
путь. — Ловля на кита. — Русскій
квасъ для питія. — Добры рады. — По-
вънъ въ Парижѣ. — Порада при обходѣ
хворыхъ. — Добры рады. — О штем-
пльяхъ. — Анекдоты. — Торги (ярма-
рки). — Добры рады. — В сѣм календарі
є багато ріжнородних оголошенє і кіль-
кадєсать ілюстрацій.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНОЇ ШКОЛИ“ в ГАЛИЧИНІ.

Слава Ісусу Христу!

о. Владислав Петріський
в Rochester, N. Y. 21. II. 1911.
24. Fairbridge, str.

Дороженька Редакціє!

Користасмо з Вашої пригадки по-
міщеної в 5. числі „Свободи“ а д. 2.
II. 1911 р. і посилаємо Вам на „Рідну
Школу“ \$12.00 з тим застереженєм,
щоби „Рідна Школа“ проголосила збір
жертв на „Фонд Св. Свм. Йоса-
фата“ Архієпископа Полоцького з на-
годи близького 800-літнього ювілею
мученичої його смерті. З сего „фонду“
запомаганоби українську католицьку
молодіж — віруючу і живуцую прав-
диво християнським житєм, — обряду
словнянського, — котра не викадала би
богословського виділу в українського
університету а який лиш при Божій
помочі можемо собі вибороти.

На случай коли-би Тов. Педаго-
гічне, згідно комітет який збирає
жертви на „Рідну Школу“ не зго-
див ся на нашу просьбу, просимо
переслати сих \$12.00 Іх Преосвя-
щенству Кир Григорію в Станісла-
вові на удержанє української учитель-
ської семінарії в Станіславові, веденої
Св. Василіянами.

Молодіж, котра користалаби з ва-
помоги, будуцого „Фонду“ Св. Йоса-
фата“ мала би ся обов'язати, що на-
коли буде вже на становищах, мас
звернути пібрані заломогі, щоби і
дальша бідна наша молодіж могла
користати з сего фонду.

Підписані жертводавці будуть після
сил і дальше збирати жертви на сей
фонд.

Спис жертводавців такий: Проміш
Сікун \$5.00; о. В. Петрівський \$150;
по \$1.00: Мартин Лизів, Никола
Гнатів, Іван Мельник і Никола Тимків
по 50 цят.: Олекса Стеліський і
дод. Німак; о 25 цят.: Никола
і Павло Скі гальчик. — Ра-

В читальні.

Подавши зміст комедії Григорієвича „Лихий день“, священик зійшов з естради, а на його місце вступив учитель, котрий почав читати цілу сю комедію від початку до кінця. Читальники прилежувалися до читання дуже уважно, а від часу до часу вибухали голосним сміхом і реготом. По скінченню читання наступила коротенька перерва, а по перерві учитель пояснив людям, як треба вибирати ся до вивчення театральної штуки.

— Наперед — мовив учитель — я породаю вам поодинокі ролі, які маю вже розписані від кількох днів. Хто дістане ролю, мусить її вивчити напам'ять і то не тільки те, що він сам має говорити, але також кінець того речення, що говорить його попередник. Іншими словами, кождий, amator мусить собі затамувати добре ті останні слова, по котрих він має розпочинати своє говорення. Як сьогодні не зробите, то й не будете знати, що і по ким говорити. Кождий повинен вивчити ся свої ролі так, як її належить грати на сцені, т. з. з відповідною модуляцією і в усіх потрібних рухах. Ні одно ні друге не прийде само в себе. Кожду ролю треба довгий час студіювати, а се студіюване коштує чимало трудів.

— Я знав колись одного актора, який звичайно грав ролі пияків. Чи знаєте, в який спосіб учив ся сей актор відгравати добре свої ролі?... Ходив по всіх коридорах і випускав собі правдивих пияків таки при барах. Як знайшов якого доброго пияка, то вже конечно мусів з ним нібито заприятелювати ся і удавати його приятеля так довго, доки пияк не звалив ся з ніг. Люди бачили часто, як сей актор відводив пияків до їхніх домів. Він пускав кожного пияка поперед себе, а сам ступав за ним і приглядав ся уважно, як його „приятель“ випишував по дорозі „мислите“, себ-то літеру „М“... Нераз ставав перед пияком у передку, аби вийти з ним в його усміхнене або судорожно викривлене лице, запам'ятував собі всі мимовільні дрожання його мускулів, записував у своїй пам'яті всі, навіть найдрібніші рухи запареної алкоголем людини, словом — студіював свою ролю з реального життя, на живім людським примірі. Коли вернув до свого дому, ставав тоді перед великим зеркалом і наслідував усі рухи того пияка, якого обсервував на улиці. Робив се довго, нерідко цілими годинами, а страшенно лютив ся, коли хтонебудь перешкодив йому в сій його роботі. По кількох літах такої запопадливої й позитивної праці сей актор став першорядним артистом. Брав добрі гроші, а крім того придбав собі заслужену славу.

— Ви — говорив далі учитель — не потребуєте конечно робити так, як робив сей актор, бо ви з акторства не жисте і вам на такі студії не дозволяють навіть робітний час. Та все таки реальне житє учить дуже багато, лиш треба йому гаразд приглянутися. При вивчанню ролі треба наперед її добре зрозуміти і в неї добре вдумати ся. Вибудне якоїнебудь ролі з пам'яті без ніякого її зрозуміння, без ніяких рухів або невідповідних жестів — се не штука, але лиха мізерія. Се потрафить зробити кождий маленький школяр, який не знає ще життя з його практичного боку. От не один з вас бачив кінематографічні представлення, так звані „мувінг пікчерс“. На широкім білім полотні виступають різні особи і представляють яку-там сцену. Ті особи, як і всі на світі образи, не говорять, лиш рухаються, а прецінь ми розуміємо усе те, що вони хотілиб сказати, розуміємо зміст кожного представлення. Чому? — бо всі ці особи виконують відповідні рухи, і в тім власне лежить ціла вартість усяких кінематографічних представлень.

— Не хочу забирати вам багато часу — кінчав бесіду, — бо і так пізна вже пора, а впрочім я поясню вам усе, що буде треба, підчас театральних проб, які розпочнуться з сьогоднішнього дня. Я буду вашим учителем, т. з. буду учить всіх

аматорів відповідної модуляції у виголошуванні їхніх ролі і буду показувати кождому всі потрібні рухи так цілого тіла, як і поодиноких його частин. Наперед я прочитаю вам ще раз цілу сю комедію, а ви будете слухати у свої ролі. Потім ви будете читати, а я глядіти-му в книжку і поправляти, що треба. Відразу мусите читати свої ролі так, як будете їх опісля виголошувати на сцені. Таких читаних проб зробимо кілька. Як вивчите усе напам'ять, тоді почнемо грати цілу штуку на театральних дошках. Се буде повторяти ся так довго, доки кождий з вас не віддасть своїй ролі так, неначе уся та подія відбувала ся не на сцені, але в правдивім, реальнім житю.

НОВИНКИ.

МАРТ.		
н.ст.	Дні	Руські свята
2	Четвер	Теодора
3	П'ятн	Льва п.
4	Субота	Архіпа
5	Неділя	Сиро п. Льва
6	Понед.	Тимофея пр.
7	Вівтор.	Евгенія
8	Середа	Поликарпа

Жертви на читальний дім в селі Пеняках. По 1 дол.: К. Кирчів і О. Стеткевич. — Разом \$2.00.

Легіслатура стейту Мічиген прийняла прихильно більш ніж важний для робітників. Після його постанов, коли робітники, працюючи в якомсь фаху, страять жите, то особи, які він живив працюю своїх рук мають від дотичної компанії протягом 6. літ діставати щотижня дві третини його щотижневого зарібку. Однак в сій спосіб вибрана сума не сьміє перевищувати 3000 доларів. Робітники не згодні, але тяжко окалічені, то компанії має йому протягом 8 літ виплачувати щотижнево також 2 треті з його щотижневої платні. Робітник не може однак протягом сих 8-ох літ вибрати більше, як 4000 доларів. Компанії і робітники можуть закрючувати в таких випадках добровільні умови, однак лиш під умовою, що на ню згодити ся також місцевий суд. Коли сей біл з'явиться ухвалений, то буде се перший крок до ліпшого в тім згляді в Злучених Державах.

Як доносять з Бостону, то в легіслатурі стейту Масс. має бути обговорювана справа оподаткування кавалерів. Кождий кавалер — після проекту — що перейшов 35-ий рік життя і ще не оженив ся, має платити 5 дол. річного податку на удержане тих дівчат, що дійшли 35-го року життя і не наїшли чоловіків. Злощливі говорять, що хотілиб і ухвалено се право, то воно буде безужиточне, позаяк не знайдє ся ні одна така дівчина, яка схотіла-б признати ся публично, що вже скінчила 35 літ.

Після обчислення еміграційних властей прибуло до ньюйорської пристані протягом місяця січня с. р. 24.863 емігрантів. Найбільше число новоприбулих, бо 9.944 полишило ся в стейті Нью Йорк, опісля в стейті Нью Джерзі 4.843, в Пенсильванії 3.329, Іллінойс 1.920, Массачусетс 1.314, Огайо 1.139. На всі другі стейти випадає по кілька лишень емігрантів.

Ціни за споживчі артикули в гуртовій продажі, почавши від перших днів сего року, значно подешевіли. Однак в торгівлі деталічній сего зовсім не видно і наші газдині мусять за усе так само дорого платити, як і передчас. Знизку гуртових цін спонукало переладоване тростових складів. Подорожів лишень дріб і ярини.

В повіті Томас, стейт Кензас, позовіти власті задумують постройти фарму для бідаків. На сю ціль призначено 160 акрів. Бідак дістане пайку землі на фармі, яку буде оброблювати, а в заміну за се дістане помешкання і харч.

В Олбані, столиці ньюйорського стейту на дні 27-го с. м. вибрав ся тамошний пастор, І. А. Суайг в аснеті маляра і поліціанта в похід проти грецьких богинь, що ніпали ся до сих, пор на образах по стінах тамошніх салонів. Властителям заявила комісія категорично, що згнані дами або мусять повбирати ся у відповідні костюми, або зістануть скопфіковані. І днес виступ по тамошніх салонах грецькі богині, позадягані в кокетні спіднички, вимовляють після найновіших парижських узорів... That's all...

Дня 15-го лютого навістив страшний вихід кональною вулиці в місцевості Коклейд, Коло. На місці згинуло 17 людей, між якими с 11 славянських імен, що можуть бути або Русинами або

Поляками. Ся копальня мала загальну славу, що с ведена найліпше в цілих Злучених Державах і тому була уважана за найбезпечнішу.

Якийсь невисліджений до сих пор злочинець позовив собі на варварський а при тім глухий дотеп, кидаючи в поштовий ящик, уміщений на розі 49 вулиці і 5-ої евні в Нью Йорку горючий сірник. Коли відчинено скринку, найдено у ній недопалені рештки 31 листів. Поліція заняла ся енергічно слідством.

Кінську куряцію в цілім тому слова значіно перебув один кінь в Нью Йорку. Тягнути віз, він станув нараз на перехресті вулиць Сміт і Ботлер і задумавши ся над якимсь важним питанням, тикаючи ся кінського роду, понав в таку апатію на всі зовнішні враження, що зовсім оглух на всі грозиби, пресиби і правдиво айришські прокляті візника. Не допомогло і кільканайцять відливаних батогів. Що більше, кінь положив ся і почав даліше роздумувати в лежачій позиції. Здезервований візник покликав стоячого поліціанта, щоб сей застрілів коня, позаяк виглядало, неначе кінь падаючи зломив ноги. Ледви однак залунав вистріл, як кінь зірвав ся і пігнав кільканайцять вулиць. Тут його задержано а прихильників ветеранів по огляненню сконстатували, що кінь с зовсім здоров, бо куля револьверова лиш задраснула йому легонько шкіру на голові. Однак ся куля, видно, вийшла йому на здоров'я, бо відучила його раз на завжди від роздумувань над кінською долею.

В Чикаго, Іллі., в вартатах жेलізниці Лейк Шор працює усього тільки десять робітників. Мимо того однак вони повідомляють заряд жेलізниці, що від понеділка (то с 27-го лютого) виходять на страйк.

На дні 26-го лютого тутешні власті арештували капітана і цілу залого щойно прибувшого грецького корабля Агенія. Усіх поставлено під заруку, що виводить від 5000 до 20.000 доларів за особу. З акту обжаловання виходить, що залого згаданого корабля від довгого вже часу перепачковує до Злучених Держав таких емігрантів, яких тутешні власті в наслідок всьляких причин вже раз депортували.

Пітсбурська поліція арештувала Л. Ізенберга, який під покривкою реставрації удержував під числом 1507 Кларк стр. дім розпусти.

Мимо розсвітих поголосок про цілковите розбиті мексиканських повстанців, уряд Мексика, а зглядно його самодержавний президент який не дуже вірять в свою побіду. Сьвідчить про се обставина, що секретар революційного мексиканського комітету в Вашингтоні одержав на дні 26-го лютого відомість, що уряд Діаза вислав до місцевості Ель Пазо, де міститься головна квартира ворохобників, парламентарів, з місією помирени воякуючих сторін. Повстанці заявили однак, що зложать оружжє тільки під тим умовою, коли Діаз зрече ся своєю уряду.

Дня 14-го лютого почав ся у Львові масовий процес проти 101 напих студентів, обжалованих шляхотсько-польсько-австрійською прокуратурою за забурення на університеті, підчас яких, як відомо, згинув Адам Кошко. Процес потребує довгий час і заповідає ся вельми цікаво. Уже зараз першого дня, коли почато читати акт обжаловання по польськи, оборона запротестувала проти того, жадаючи, щоб ведено розправу в українській мові. Коли трибунал відмовив, обжаловані і оборонні вийшли з салі розправ, так що польський акт обжаловання читано перед порожніми лавками. В слідуячих числах вернемо до сего процесу в обширних статях.

До Шевченкових роковин. Академія красних шукт і наукова академія в Петербурзі будуть святкувати разом 50-літні роковини смерті Тараса Шевченка. Маючи на думці підчас сего святкування уладити виставу Шевченкових малюнків, звернено ся до визначніших збирачів і інших осіб в Києві з просьбою, вислати до Петербурга по змозі всі артистичні твори Т. Шевченка, які найдуть ся в Києві.

Видавництво „Час“ незабаром має випустити п'яту серію дешевих книжок. Ся серія буде ювілейною „на спомин 50-літніх роковин від дня смерті Т. Шевченка“. В сю серію увійдуть такі поеми і твори Т. Шевченка: „Невольник“, „Послання“, „Чернець“, „Причина“, „Перебендя“, „Тополя“, „Варяк“, „Гамалія“, „Іван Підкова“, „До Основ'яненка“, „Утоплена“. „Думи мої, думи...“ Книжки будуть ілюстровані малюнками артистів-малярів: Іжакевича, Холодного, Северина, Орлова, Ждахи, Сластьона і інших. Крім того в книжках будуть уміщені всі портрети Шевченка і при кождій буде додано біографію поета. Книжки будуть видані на доброду наскері, по ціні 1—2 копійок.

Видавництво „Український Учитель“

видає збірку Шевченкових віршів для дітей. До збірки буде доданий житепис Шевченка, написаний для дітей.

В Галичині наші селяни по мясних громадах бойкотують коршма. Там, де надано шинкарські концесії попереднім п'явкам-шинкарям, селяни зовсім оминають коршми. Бойкот вибух в кільканайцятьох громадах східної Галичини.

Страшна посылка. Жінка варшавського вахмайстра жандармерії Димитрова, що вийшов був на службу на границю, одержала поштову посылку з бляшаною пушкою. Коли отворила сю пушку, знайшла в середині голову свого чоловіка.

Минувшого тижня помер у Відні один з найбільших світових богачів, барон Ротшильд. Маєток помершого вносить 145 мільонів доларів. Незвичайне розчароване викликало відчуження його тестаменту. Показало ся іменню, що мільонер лишив на добродійні цілі все-то тільки пів мільона доларів.

Недавно розійшла ся відомість, що бандити на острові Сипілілі пірвали сина мільонера Генка. Банда опришків вломилась до замку мільонера і пірвала його сина, а липившому ся одному служачому казала зажадати в їх імени від батька 30.000 лірів окупу.

З неавичайним спритом виконано оної в білий день напад на ювілерський склеп в Лондоні. Якийсь багатий убраний чоловік заїхав автомобілем перед склеп з золотом, і викликавши асистителя, розмовляв з ним перед виставним вікном. Підчас того вийшов до склепу другий муштина, а коли ювілер хотів вернути до склепу, появил ся третій і задержав його. Підчас памотання ся ювілера з незнакомим, сей, що був в склепі зрабував 60 перстенів з дорогими брилянтами, по чім і два другі втікли автомобілем. Всякий слід за сьмільми злодіями пропав.

В околиці Женев, в Швайцарії перед двома тижнями упав сніг, що мав зовсім чорну краску. Учені толкують се дивне явище природи в той спосіб, що десь в воздуху мусів уносити ся попіл з вулкана, який і змішав ся із снігом. Звідти і чорна краса снігу.

Кара на пияків. В альбанським місті Прізандрі с цікавий звичай карати пияків. Зловленому пиякови в'яжуть назад руки, відкривають голову, саджають на осла і обвозять по вулицях міста. Перед ослом їде один чоловік, бе в бубон і кричить: Давіть! се драб, що приноєть встид цілому містю. На голос бубна виходять люди і сьміють ся з пияка. Та на сім не кінець. По поході по місті, прив'язують пияка на ринку

до стовпа і сьміють ся з него. Хто перебув таку „параду“, вже не має більше охоти запивати ся.

Німецька научна експедиція, в'яслана на північ, аби провірити, чи с річю можливою дістати ся до північного бігуна при помочі баллона, оголосила 19-го лютого в Берліні звіт із своїх дослідів. Після оцінки комісії проект сей після дотеперішного стану авіації с неможливий до переведення.

НОВЕ ЗАІНТЕРЕСОВАНЕ.

Часами находит ся на нас такі хвиляння, що здає ся, неначе ми стратили всяке заінтересоване до усього, навіть і до життя. Ненавидимо товариства і взагалі не сьмо в нічого задоволені. С с поважна признака недуги, яка найчастіше має свій початок в органах травлення. Се завчасу мусить бути усунене.

Можемо рішуче припоручити вам Трінера Американський Еліксир Піркового Вина, який прочистить вашу систему, рівночасно скріпляючи її. Мозок дістане тоді нові засоби в виді обильної, чистої крові, розум набере сьвіжих сил, ви станете енергічнішим і наступить у вас зміна та нове заінтересоване до життя.

Уживайте сего ліку, як сьоте нервовні, в розпуді, коли не маєте апетиту або відчуваєте вмучене, в случах обструкції, відбиваня, болів в жолудку або внутрішностях, підчас болів крижей або голови. По всіх друготорах.

JOS. TRINER,
1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.
Лікарська порада даром.

НОВИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ КАТАЛОГ

годиниць, машин, до друку, фотографії, гармоній, ілюстрованих книжок і інших явищ вартісних предметів пішлемо безплатно кождому, хто надішле свою адресу. Одержите рівномірні докладні інформації, як дістати даром усі ті предмети і як можна заробити на репродукції наших фотографій до \$18 тисяч в річний і легкий спосіб. Пішіть сьчас до репрістрованої в амер. правительстві і маціонерової фірми:

RUSSIAN TOBACCO CO.,
343 E. 9. Str., New York, N. Y.

Купці, гротсеріями і дрогшторіями (аптикарі), котрі мешкають поза Нью Йорком, і торгують з чужинцями, можуть легко, зовсім чесним способом і без ніяких видатків, заробити гроші, наколи звернуть ся на адресу:
P. O. Box 10, Station V, New York.

ПОЗІР!

В ВІСТОРІК. ДНЯ 21-го МАРТА 1911 р.

відбудуть ся

в Webster Hall, 119-125 East 11th St. (межи 3 а 4 Ave),
NEW YORK, N. Y.

ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ

в честь 50-літньої річниці смерті нашого незабутнього Кобзаря
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

із слідуячою програмою:

ЧАСТЬ I.

1. Передке слово.

2. Заповітане, Вербицького, подв. хоря з оркестром.

3. Деклямація.

4. Огні горять, Вербицького, хор мужеський.

5. Вокальне сольо в супроводі фортеп'яна.

6. Молитва, Лисенка, хор діточий.

7. Відчит про Шевченка (по руськи).

ЧАСТЬ II.

8. Буть пороги, кантата Лисенка з оркестром.

9. Відчит про Шевченка (по англійськи).

10. Сольо-п'яно.

11. Ковачи, Кодеши, хор мужеський.

12. Сольо скрипки, в супроводі фортеп'яна.

13. Деклямація.

14. Вечерніці, Ніжинського.

Орхестра п. П. Г. Смолинського. Дірігент п. А. Гела.

ПОЧАТОК ТОЧНО О 8-й ГОД. ВЕЧЕР.

ВСТУП: I-рядні крісла \$2.00, II-рядні \$1.50, III-рядні \$1.00, IV-рядні \$0.75, V-рядні \$0.50, VI-рядні \$0.35. Крісла в ложах \$1.00. — Стоячих місць нема

Весь дохід призначений на стипендію ім. Шевченка. — Добровільні датки на сю ціль приймаєть ся з подякою.

Е 37 ЗА КОМІТЕТ:

О. Стеткевич, предсідатель, П. Ярема, касієр,
А. Цурновський, секретар.

Білеті (тікети) можна замовляти вже від тепер у „СВОБОДІ“, 184 HUDSON Str., або у пп.: MICHAEL UNORCHAK, 161 E. 4th Str., NEW YORK. — PETER YAREMA, 115 Ave A., NEW YORK, N. Y. — Присилайте гроші моєй ордером, а жадаєні Вами тікети вишле ся Вам сьейчас відвортною поштою.

Попередитель і почетний член Р. Н. С.:
Іх Прюсєв. Стеф. Сотер Органський,
перший руський Епископ в Америці.
Головний Уряд „Р. Н. С.“ на рони
1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Валог, R. 9, Box 8, Butler, Pa.

Председатель:
Дмитро Кашула, McAdoo, Pa.

Місто-председателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-председатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодор Лабовський, Box 76, Jersey
City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey
City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and
Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Валог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодор Касків, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
І. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добос, Lansford, Pa.

Організатор:
Іван Моранець, 1441 Emma Street,
Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Отеткевич, 184 Hudson Str.,
New York, N. Y.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 184 Hudson Str.,
New York, N. Y.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союзу“
находиться під числом 123 Sussex
Str., Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз“ — приймає членів до 45 літ життя.
Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:
В разі смерті члена кляси „А“ (ціле посмертне) \$1,000.00.
В разі смерті члена кляси „Б“ (половину посмертного) \$500.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ \$400.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ \$200.00.
Посмертне за діти від \$15.00 до \$300.00.
В разі утрати: а) обох очей, ніг, або рук \$1,000.00, б) одної руки, ноги або ока \$200.00.

Если отец rodziny в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині \$150.00.

Хто хоче вступити до Союзу, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союзу.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отрим увагу пп. Секретарів, щоби не прислали декларацій без вивчення свідомства лікарського, яке находитись на другій сторінці декларації, позаяк такі не будуть прийняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при вивченню декларації просимо на те уважати, щоби на декларації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненням слово ціле або половину посмертне (ого), кільки має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої сьє віри. Не вистарчає сказати, що член сьє Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на декларації пером знак хреста, уміючи писати має підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справоздаван т. є. друка на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо вивчувати і приєждати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союзу в Америці.

Ч. 1668 КВІТ \$500.00
на п'ятьсот доларів, котрі п. Марія Могіла отримала як посмертну заповість по мужу Грицію з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Елизабетпорт, Н. Дж. 19. січня 1911.
Марія Могіла.

Свідки:
Ілько Генега,
Микита Фуртас.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 234.
Лев Малафій предс.,
Софрон Колодій секр.

Ч. 1670 КВІТ \$1000.00
на тисяч доларів, котрі п. Василь Кохан отримав як посмертну заповість по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Мт. Кармел, Па. 15. фебр. 1911
Василь Кохан.

Свідки:
Михайло Даньчак,
Теодор Даньчак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. 2.
Дмитро Коропчак предс.,
Іван Воргач секр.

Ч. 1673 КВІТ \$466.00
на чотириста шістьдесят шість доларів, котрі п. Катерина Ваврикович отримала як посмертну заповість по мужу Івані Ваврикович з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Бреслав, Па. 20. фебруара 1911.
Катерина Ваврикович.

Свідки:
Андрей Пилип,
Ілько Дудусь.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 30.
Осип Леньо предс.,
Панько Леньо секр.

Ч. 1675 КВІТ \$100.00
на сто доларів, котрі місц. уряд братства сьв. Андрея, відділ 30 отримав як похор. кошта по Івані Ваврикович з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Бреслав, Па. 20. фебруара 1911.
О. Леньо.

Свідки:
Андрей Пилип,
Ілько Дудусь.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 30.
Осип Леньо предс.,
Панько Леньо секр.

Ч. 1677 КВІТ \$288.40
на двіста вісімдесят три доларів 40 центів, котрі п. Василь Тулай отримав як посмертну заповість по браті Семані з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Вівер Медовс, Па. 15. фебруара 1911.
Василь Тулай.

Свідки:
Миколай Яцканич,
Антін Леньо.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 95.
В. Шипула предс.,
Томаш Солтис секр.

Ч. 1679 КВІТ \$216.60
на двіста шістьнадцять доларів 60 цент., котрі місц. уряд отримав як похор. кошта по Семані Тулай з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Вівер Медовс, Па. 15. фебруара 1911.
Василь Яцканич.

Свідки:
Миколай Яцканич,
Павло Шитковський.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 95.
В. Шипула предс.,
Томаш Солтис секр.

Ч. 1682 КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п. Василь Кохан отримав як посмертну заповість по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Мт. Кармел, Па. 15. фебр. 1911
Василь Кохан.

Свідки:
Михайло Даньчак,
Теодор Даньчак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 2.
Дмитро Коропчак предс.,
Іван Воргач секр.

Ч. 1683 КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п. Андрей Косцюк отримав як посмертну заповість по жені Ядвігді з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Дукеза, Па. 15. фебруара 1911.
Андрей Косцюк.

Свідки:
Енді Грєга,
Іван Ондєр.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 268.
Іван Патрик предс.,
Стеф. Шипайда секр.

Ч. 1684 КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п. Михайло Вєвк отримав як посмертну заповість по

жені Веровіці з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Авбурн, Н. Й. 19. фебр. 1911
Михайло Вєвк.

Свідки:
Михайло Полянський,
Петро Шевчик.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 38.
Василь Базарник предс.,
Емільян Саварин секр.

Ч. 1687 КВІТ \$100.00
на сто доларів, котрі п. Стефан Ставицький отримав як надзвичайну заповість за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Олд Фордж, Па. (дати не подано) 1911.
Стефан Ставицький.

Свідки:
Павло Дялик,
Петро Витяк.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 34.
Гриць Гальчан предс.,
Томко Ільчак секр.

Ч. 1688 КВІТ \$100.00
на сто доларів, котрі п. Михайло Флюдович отримав як надзвичайну заповість за Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Сентралія, Па. 14. лютого 1911.
Свідки:
Петро Баланович,
Петро Залінський.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 90.
Філімон Флюдович предс.,
Іван Скольський секр.

Ч. 1693 КВІТ \$100.00
на сто дол., котрі п. Андрей Гресняк отримав як надзвичайну заповість за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Пітсбург, Па. (дати не подано) 1911.

Свідки:
Гавриїл Федорчак,
Николай Войтович.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 53.
Н. Войтович предс.,
А. Витяз секр.

Ч. 1694 КВІТ \$100.00
на сто доларів, котрі п. Семан Кода отримав як надзвичайну заповість за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союзу в Америці.
Пітсбург, Па. (дати не подано) 1911.
Семан Кода.

Свідки:
Гавриїл Федорчак,
Николай Войтович.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союзу в Америці. Відділ 53.
Н. Войтович предс.,
А. Витяз секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Нью Йорк, Н. Й. Братство сьв. Андрея Перв., від. 66, подає до загальної відомості, що секретар сего Братства змінив свою теперішню адресу. Хто має до него якунебудь орудку, нехай зголосить ся на адресу: Р. Wilchowuj, 433 E. 73 St., New York City.

Сиранюз, Н. Й. Братство сьв. Петра і Павла, від. 39, повідомляє всіх своїх членів, щоб зійшли ся на квартальний мітинг, який відбуде ся в неділю, дня 12. марта с. р. зараз по службі Божій у церковній галі. Має ся полагодити важна справа. Хто на сей мітинг не прийде, заплатить кару. — Гриць Гнатко, предс.; Андрей Варян, секр.

Стейпелтон, Н. Й. Братство сьв. Ар. Михайла, від. 211, повідомляє всіх своїх членів, що шістрічний мітинг відбудеть ся дня 11. марта с. р. в домі бр. Івана Грицька. Кождий член мусить безусловно явитись ся, бо має ся вибрати нового председателя. На сім мітингу будемо приймаати нових членів до Братства без вступного, а до Р. Н. Союзу після статута. — П. Бусель, предс.; Мих. Виштовецький, секр.

ЗМІНА АДРЕСИ.

Моя теперішня адреса:
REV. ELIAS KUZIV
Box 375, Olyphant, Pa.

Задля невідрадних обставин родинних **ПРОДАМ ДЕШЕВО** красню уряджену і в добрім положенню

Гросерню і бучерню.

Голоситись на адресу:
PAUL PRESHLAK,
P. O. Box 538, Embridge, Pa.

Повідомленє і подяка.

Хвальна Редакціє!

Повідомляю Вас, що вже днесь (23-го лютого с.р.) відїжджаю до своєї рідної землі. Дякую Вам дуже сердечно за Ваші труди в збираню датків на шифкарту для мене, нещасливого каліки, а Ви подякуйте від мене в „Свободі“ всім Вп. Жертводавцям, які вартували мене своїми лептама у мой біді. Я їду борити ся з зайлим попом-кацапом, який хоче розбити заложену мною читальню „Пресвіти“. Я до того не допущу, так мені, Боже, допоможи!

Рівночасно подаю до відомості, що д. Ст. Левицький доручив мені \$3.50, які він одержав для мене від дд. Підлуського і Зубрицького, котрі заклали ся збіркою. Враз з квотою, яку виплатив мені п. Кирчів (\$29.25), загальна квота, пібрана мною, вноситься \$32.75. — Сердечне і шире спасибі всім тим Вп. Родимцям, що жертвували для мене свій труд і свої тяжко запрацьовані гроші.

З високим поважанєм
Іван Хомич.

В сій самій справі дістаємо від п. С. Левицького слідуюче писемко з просьбою о поміщенє: На шифкарту для хорого Івана Хомича зложили на руки підписаного комітету в послідній хвилі отєї добродії: Йосиф Сковронський, Кость Підлуський і С. Кастік по \$1.00, а Дмитро Мотюк 50 центів. — Разом \$3.50. Всіх грошей, зібраних по день 20-го с. м. було \$32.75. З того далисьмо \$10.00 на шифкарту, а \$22.75 відано в руки Івана Хомича, щоби мав на прикру годину. Сей каліка відїхав 23-го лютого с. р. в свою рідну сторону. — Всім пп. Жертводавцям складаємо отсим щирю подяку. — Д. Квасняк, К. Підлуський, С. Левицький, А. Зубрицький.

До Русинів далеких Вєстів!

Русини, що гуртуєте ся по плейзах на далеких Вєстах, пам'ятайте, що маємо в St. Louis, Mo. величаву свою руську гр.-кат. церков і руського священика. Хтоби з Вас хотів — особливо, коли Вас є більше число на деякому плейзі — щоби прибув до Вас священик на час великопостної сповіді, нех пише на слідуючу адресу:

REV. JOHN OSTAP
1125 Dolman Str., St. Louis, Mo.

Священик одвітить й прибуде. Так само й порадить Вам що до згуртованя ся і організації.

До Всч. оо. Товаришів!

Хто би хотів набути на власність бібліотеку по покійнім о. Ник. Стефановичу, чи то цілу, чи лише часть, звольте ласкаво зголосити ся до:

Rev. Gr. Kulczycki, Gen'l del.
McKees Rocks, Pa.

Дім на продаж

Дім о 11 кімнатах, деревляний, двоверховий. Пивниця мурована, тому 3 роки як поставлена. Лот під домом 25×100. Можна заложити красний огорог з яринами. Дім положений близько великої фабрики карпетів, де робить більше як 900 дівчат. Робота стала і добре платна. Хто з читачів „Свободи“ гадав би перенести ся з родиню до Йонкерс, міг би сей дім купити за дуже приступну ціну, позаяк властитель мусить виїхати. Близких інформацій можна засягнути в редакції „Свободи“. (8—11).

на продаж під у. правом, в добрім положенню, в ціні від 1000 до 5000 доларів. Подробіці подасть **Franc Przestrzelski,** 185 Stanton Str., New York, N. Y.

КОНКУРС.

Котра угорська парохія потребувалаб доброго дяко-учителя, що має учат. семинар в Унгварі, звольте ласкаво зголосити ся до: **John Kelemen,** 288 E. 75th St. (1st floor), NEW YORK, N. Y.

Родимці! Приходіть громади!

Великі вечерниці

в честь п'ятдесятилітніх роковин смерті найбільшого нашого поета
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
які відбудуть ся
заходом упр. Тов. „Пресвіта“
в **Burnside, Chicago, Ill.**
в неділю, дня 5-го марта с. р.,
в галі Русина п. В. Зеліни,
No. 1200, на розі 93 St. & Woodland Avenue.

Початок точно о 2-ій год. неоплачених
ВСТУП БЕЗПЛАТНИЙ.

Всіх свідомих Українців з Чикаго і околиці просимо взяти в сих вечерниціх численну участь і своєю присутністю віддати заслужений поклін великому українському Пророкови. — За добру обслугу ручать **КОМІТЕТ.**

ДНЯ 5-го МАРТА 1911 р.
буде грати „Театральний кружок“
в **McADOO, PA.**

в церковній галі на W. Blaine Street
штуку:

„Верховинці“
образ з життя наших Гудулів.
Штука дуже красна і занимача.
Початок о 6-ій год. вечер.
Вступ 25 і 10 цент.

Пощування.

Хто знає де є Михайл Умриш, родом з Березовиці Великої, повіт Тернопіль, літ 31. В осени минуло 5 літ, як приїхав до Америки. Перебував тому 4 літ в Пітсбургу, Па. Глядає за ним жінка, що недавно приїхала з краю. Хтоб про него що знав, або він сам, нехай подасть відомість на адресу: Михайла Умриш, 107 Madison Str., New York, N. Y., а дістане \$10.00 нагороди. (8—9)

Оголошенє.

Новозаложена руська греко-кат. церков сьв. Арх. Михайла в Hazleton, Pa. вислала на плейзі свого колектора в особі п. Стефана Кленовського. Просимо всіх, до кого сей колектор завитас, обдарувати його, чам хто буде міг. За всі жертви для бідної церкви складаємо вже наперед щирю руське Спаси Біг.

9-10 Уряд церковний.

Потрібно дякоучителя.

Парохія в Ford, City, Pa. потребує дякоучителя. Голоситись на адресу: **Eugene Bartosh,** Box 2, Ford City, Pa.

Позір!

Потрібно сейчас української дівчини Русинки до офісу. Мусить уміти читати і писати по англійськи і мати добрий слух до телефону. Робота триває 8½ годин денно.

Голоситись на адресу: **Mr. A. G. Binder,** Central Block, Room 70., Lowell, Mass.

R. J. GLICK

Агент асекураційний біз огар.
50-9 Офіс находить ся в
WILLIAM Mc. CONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

ДАРОМ!

Кожний, хто надішле мені назвиско і адресу своїх родимців, дістане в дарунку хорошу книжку до читання. Адресуйте: **JOHN NEMETH**
Austro-Hungarian Ex-Consul Agent,
457 Washington St., New York City.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕНЄ.

Realty Trust
ОТРИМ ПОВІДОМЛЕННЯ ВСІХ ТИХ, КОТРИ ВАНУПИЛИ ПОТИ в LINDEN, ST. GEORGE, SOUTH ELIZABETH, ROSELLE і MAPLE PARK, щоби ефектури у фирм Charles L. Schwert, the American Union Realty Co. і Lindas Building and Construction Co. згодити окремі. Залиште свої впадки на контракти мусять бути волегоджені особисто або листовою в головній канцелярії
60 Liberty Str., або в офісі фінанс під ч. 122 E. 23rd Str., N. Y.

«Стапівська»... Турк'ї... **TURKEY RED CIGARETTES**... **10/10**

„ДУШПАСТИРЬ“... Rev. Zachary Orun, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

ДАРМИ ДЛЯ МУЖЧИН І ЖЕНЩИН.... **The Samaritan Supply Co.,** 175 Michigan Ave., Detroit, Mich.

Читайте з увагою!... **HENRY J. SCHNITZER** 141 Washington St., New York.

РУСИНИ!... **Slavonic Tailoring Co.** 131 Bleeker Str., New York City.

ВАЖНЕ ДЛЯ РОБИТНИЦЬ!... 161 E. 4th Str. New York City

Петро Ярема... 115 Ave. A, NEW YORK, N. Y.

Русини Німбурга!... Старітське місто...

German Savings and Deposit Bank... Cor. 14th & Carson St., South Side, Pittsburg, Pa.

Російсько-Американська Лінія.... **A. E. Johnson & Co.,** 27 Broadway, New York.

METALLIC HEELS AND COUNTERS... **UNITED SHOE MASHINERY CO.** Boston, Mass.

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA.... Капітал \$50,000.00.

ДІЛІ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“... **ГОЛОШЕННЯ БІЗНЕСОВІ**... **ГОЛОШЕННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ**

Свій до свого!... **ШИФКАРТИ**... **Г. КУНАШЕВСЬКИЙ** 179 East 3rd Str., New York, N. Y.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ“... **„RYZNYCIA“**, 114 Chestnut Street, SHENANDOAN, PA.

Графофони і фонографи по фабричній ціні.... **GLOBE RECORD & SUPPLY CO.,** 129 E. 7th St., New York.

ДАРМ вилічіть себе са...... **GALEN CHEMICAL CO.,** 1947 Broadway, New York City.

Лічу лишень муштин!... **Dr. GEARY** 151 West 23rd St., New York, N. Y.

Відповідне средство у відповідний час!... **F. AD. RICHTER & Co.** 215 Pearl St., New York City.

Книжки... **Розмова Поляка з Русином**... **184 Hudson St., New York.**